



Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

TAMARA ČAPETA

της 6ης Ιουλίου 2023¹

Υπόθεση C-122/22 P

**Dyson Ltd,
Dyson Technology Ltd,
Dyson Operations Pte Ltd,
Dyson Manufacturing Sdn Bhd,
Dyson Spain, SL,
Dyson Austria GmbH,
Dyson sp. z o.o.,
Dyson Ireland Ltd,
Dyson GmbH,
Dyson SAS,
Dyson Srl,
Dyson Sweden AB,
Dyson Denmark ApS,
Dyson Finland Oy,
Dyson BV
κατά**

Ευρωπαϊκής Επιτροπής

«Αίτηση αναιρέσεως – Ενέργεια – Οδηγία 2010/30/ΕΕ – Ένδειξη της κατανάλωσης ενέργειας και λοιπών πόρων από τα συνδεδεμένα με την ενέργεια προϊόντα μέσω της επισήμανσης και της παροχής ομοιόμορφων πληροφοριών σχετικά με αυτά – Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 665/2013 της Επιτροπής – Επισήμανση της κατανάλωσης ενέργειας από ηλεκτρικές σκούπες – Μέθοδος δοκιμής – Εξωσυμβατική ευθύνη της Ένωσης – Κατάφωρη παράβαση του δικαίου της Ένωσης»

I. Εισαγωγή

1. Η υπό κρίση υπόθεση αποτελεί το πιο πρόσφατο στάδιο μιας μακράς σειράς δικών μεταξύ της κατασκευάστριας ηλεκτρικών σκουπών εταιρίας Dyson Ltd, η οποία ενεργεί από κοινού με τις λοιπές αναιρεσείουσες που ανήκουν στον ίδιο όμιλο εταιριών (στο εξής συλλογικά: Dyson), και

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικών με τις μεθόδους δοκιμής που χρησιμοποιούνται, δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, για την επισήμανση της κατανάλωσης ενέργειας από ηλεκτρικές σκούπες².

2. Πρόκειται για αίτηση αναιρέσεως που άσκησε η Dyson κατά της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου της 8ης Δεκεμβρίου 2021, Dyson κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-127/19, EU:T:2021:870, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση).

3. Με την απόφαση αυτή, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την αγωγή που άσκησε η Dyson με βάση το άρθρο 268 ΣΛΕΕ και το άρθρο 340, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης της Ένωσης. Η Dyson ισχυρίστηκε ότι υπέστη ζημία συνεπεία της εκδόσεως, εκ μέρους της Επιτροπής, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 665/2013 για την επισήμανση της κατανάλωσης ενέργειας από ηλεκτρικές σκούπες³. Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι δεν συνέτρεχε περίπτωση κατάφωρης παράβασης του δικαίου της Ένωσης.

4. Επομένως, η υπό κρίση υπόθεση αφορά την έννοια της κατάφωρης παράβασης του δικαίου της Ένωσης, η διαπίστωση της οποίας αποτελεί προϋπόθεση για τη θεμελίωση της σχετικής ευθύνης προς αποζημίωση, είτε υπόχρεος είναι η Ένωση είτε κράτος μέλος. Το Δικαστήριο καλείται να αποσαφηνίσει τη μέθοδο διά της οποίας εκτιμάται ο κατάφωρος ή μη χαρακτήρας της παράβασης. Ειδικότερα, στην υπό κρίση υπόθεση εγείρονται τα ακόλουθα σημαντικά ζητήματα. Ασκει πράγματι επιρροή το αν το οικείο θεσμικό όργανο της Ένωσης (εν προκειμένω, η Επιτροπή) διέθετε διακριτική ευχέρεια κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του στον οικείο τομέα ή αν, αντιθέτως, η διακριτική του ευχέρεια ήταν πολύ περιορισμένη ή ανύπαρκτη; Πώς διαπιστώνεται αν το θεσμικό όργανο της Ένωσης διέθετε διακριτική ευχέρεια ή όχι; Πώς θα πρέπει το Δικαστήριο να εκτιμήσει τα στοιχεία που η νομολογία έχει κρίνει ικανά να καταστήσουν συγγνωστή την επίμαχη παράβαση;

II. Ιστορικό

A. Συνοπτικό ιστορικό της υπό κρίση υπόθεσης

5. Προτού υπεισέλθω στις λεπτομέρειες του πολύπλοκου ιστορικού της υπό κρίση υπόθεσης, είναι αναγκαία μια σύντομη εξήγηση εισαγωγικού χαρακτήρα. Με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό 665/2013 η Επιτροπή, μεταξύ άλλων, καθόρισε τη μέθοδο δοκιμής της ενεργειακής απόδοσης των ηλεκτρικών σκουπών, η οποία είναι αναγκαία για την απόδοση σχετικής επισήμανσης στις εν λόγω συσκευές. Η επιλεγείσα μέθοδος έγκειτο στη δοκιμή των ηλεκτρικών σκουπών κατά τον χρόνο της αρχικής τους χρήσης, όταν το δοχείο συλλογής σκόνης μόλις αρχίζει να γεμίζει. Θα αποκαλώ τη μέθοδο αυτή «μέθοδο δοκιμής με άδειο δοχείο».

6. Στην υπόθεση Dyson κατά Επιτροπής⁴, η Dyson άσκησε προσφυγή ακυρώσεως ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου υποστηρίζοντας ότι η μέθοδος αυτή δεν καθιστά δυνατή την καταγραφή της ενεργειακής απόδοσης των ηλεκτρικών σκουπών «κατά τη χρήση», όπως επιβάλλει η βασική

² Συνοπτική περιγραφή των προηγούμενων δικών παρατίθεται στα σημεία 25 έως 35 των παρούσων προτάσεων, στο μέτρο που είναι αναγκαίο για την εξέταση της υπό κρίση υπόθεσης.

³ Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός της 3ης Μαΐου 2013, που συμπληρώνει την οδηγία 2010/30/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά την επισήμανση της κατανάλωσης ενέργειας από ηλεκτρικές σκούπες (ΕΕ 2013, L 192, σ. 1) (στο εξής: κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός 665/2013).

⁴ Απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2015 (T-544/13, EU:T:2015:836).

νομοθετική πράξη (οδηγία 2010/30/ΕΕ⁵), την οποία συμπληρώνει ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός 665/2013. Μετά την αναίρεση της αρχικής απόφασης του Γενικού Δικαστηρίου από το Δικαστήριο⁶, η υπόθεση αναπέμφθηκε στο Γενικό Δικαστήριο, το οποίο ακύρωσε τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό 665/2013⁷. Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η μέθοδος δοκιμής με άδειο δοχείο δεν είναι ενδεικτική της ενεργειακής απόδοσης των ηλεκτρικών σκουπών «κατά τη χρήση». Για να είναι ενδεικτική η μέθοδος δοκιμής, απαιτείται το δοχείο συλλογής να έχει ήδη γεμίσει μέχρι ένα ορισμένο σημείο.

7. Περαιτέρω, θα πρέπει να εξηγηθούν οι λόγοι για τους οποίους η Dyson είχε συμφέρον να αμφισβητήσει τη μέθοδο δοκιμής με άδειο δοχείο. Η Dyson παράγει και πωλεί κυκλωνικές ηλεκτρικές σκούπες, άλλως ηλεκτρικές σκούπες οι οποίες λειτουργούν χωρίς σάκο συλλογής σκόνης⁸. Σε αντίθεση με τις συμβατικές ηλεκτρικές σκούπες οι οποίες διαθέτουν σάκο συλλογής σκόνης⁹, και οι οποίες δημιουργούν αναρρόφηση προκειμένου να περισυλλέξουν τη σκόνη από το δάπεδο και να την εναποθέσουν σε σάκο μίας χρήσης, οι ηλεκτρικές σκούπες που λειτουργούν χωρίς σάκο συλλογής σκόνης δεν χρησιμοποιούν τέτοιους σάκους, όπως άλλωστε δηλώνει και η περιγραφή τους. Οι κυκλωνικές ηλεκτρικές σκούπες αξιοποιούν τη φυγόκεντρο δύναμη προκειμένου να διαχωρίσουν τη σκόνη και τα σωματίδια από τον αέρα, ως εκ τούτου για τη λειτουργία τους δεν απαιτούνται σάκοι μίας χρήσης.

8. Η διαφοροποίηση αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία όσον αφορά τις μεθόδους δοκιμής της ενεργειακής απόδοσης των ηλεκτρικών σκουπών, ζήτημα που βρίσκεται στο επίκεντρο της υπό κρίση υπόθεσης. Το πρόβλημα, όπως το αντιλαμβάνομαι, έγκειται στα εξής: το γεγονός ότι η ηλεκτρική σκούπα που διαθέτει σάκο συλλογής σκόνης δημιουργεί αναρρόφηση προκειμένου να συλλέξει τη σκόνη έχει αντίκτυπο στην απόδοσή της· όταν ο σάκος ή το δοχείο είναι άδειο, η ροή του αέρα προς τον σάκο, μέσα από το φίλτρο και τους πόρους του μηχανισμού, είναι σχετικά εύκολη, με αποτέλεσμα να διατηρείται η αναρροφητική ισχύς· ωστόσο, με τη χρήση, η συλλεγόμενη σκόνη προκαλεί έμφραξη του σάκου και του φίλτρου, με αποτέλεσμα να μειώνεται η ροή του αέρα. Συνεπεία αυτού, μειώνονται τόσο η αναρροφητική ισχύς της ηλεκτρικής σκούπας όσο και οι επιδόσεις καθαρισμού και η ενεργειακή της απόδοση, καθώς η ηλεκτρική σκούπα καταναλώνει περισσότερη ενέργεια, προκειμένου να αντιμετωπίσει την έμφραξη και να αντισταθμίσει την απώλεια αναρροφητικής ισχύος. Αντιθέτως, οι κυκλωνικές ηλεκτρικές σκούπες λειτουργούν χωρίς σάκο συλλογής σκόνης, επομένως δεν αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της έμφραξης. Η αναρροφητική ισχύς διατηρείται ανεξαρτήτως του αν το δοχείο συλλογής έχει γεμίσει. Με άλλα λόγια, είτε γεμάτες είτε άδειες, αποδίδουν εξίσου καλά. Κανείς από τους διαδικίους δεν αμφισβητεί τη διαπίστωση αυτή.

⁵ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Μαΐου 2010, για την ένδειξη της κατανάλωσης ενέργειας και λοιπών πόρων από τα συνδεδεμένα με την ενέργεια προϊόντα μέσω της επισήμανσης και της παροχής ομοιόμορφων πληροφοριών σχετικά με αυτά (αναδιατύπωση) (ΕΕ 2010, L 153, σ. 1).

⁶ Απόφαση της 11ης Μαΐου 2017, Dyson κατά Επιτροπής (C-44/16 P, EU:C:2017:357).

⁷ Απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2018, Dyson κατά Επιτροπής (T-544/13 RENV, EU:T:2018:761).

⁸ Οι κυκλωνικές ηλεκτρικές σκούπες εφευρέθηκαν από τον ιδρυτή της Dyson, τον James Dyson, και διατέθηκαν στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την Dyson ήδη από το 1993, ενώ μερικά χρόνια αργότερα ακολούθησαν και άλλες εταιρίες. Σύμφωνα με τα λεγόμενα του ίδιου του James Dyson, ο λόγος που ασχολήθηκε με τη δημιουργία της κυκλωνικής ηλεκτρικής σκούπας ήταν η απώλεια αναρροφήσεως και η έμφραξη που παρουσίαζον οι ηλεκτρικές σκούπες που διαθέτουν σάκο συλλογής σκόνης. Βλ. Dyson, J., *Invention: A Life of Learning Through Failure*, Simon & Schuster, 2021, ιδίως σ. 92 και 93.

⁹ Με την πάροδο των χρόνων έχουν δημιουργηθεί διάφοροι τύποι ηλεκτρικών σκουπών, ωστόσο η υπό κρίση υπόθεση αφορά μόνον τις κυκλωνικές ηλεκτρικές σκούπες και εκείνες που διαθέτουν σάκο συλλογής σκόνης. Σχετικά με τους τύπους των ηλεκτρικών σκουπών, βλ., για παράδειγμα, AEA Energy and Environment, «Work on Preparatory Studies for Eco-Design Requirements of EuPs (II), Lot 17 Vacuum Cleaner, TREN/D3/390-2006, Final Report to the European Commission», Φεβρουάριος 2009 (στο εξής: έκθεση της AEA), σημείο 2.3· Gantz, C., *The Vacuum Cleaner: A History*, McFarland & Company, 2012.

9. Εν ολίγοις, το σημείο τριβής έγκειται στο ότι, όπως ισχυρίζεται η Dyson στην υπό κρίση υπόθεση, η μέθοδος δοκιμής με άδειο δοχείο αντικατοπτρίζει τη μέγιστη δυνατή απόδοση της ηλεκτρικής σκούπας όσον αφορά τη συλλογή σκόνης, και έτσι αποκρύπτει τις συνέπειες της έμφραξης του σάκου και της απώλειας αναρροφητικής ισχύος που αντιμετωπίζουν οι περισσότερες από τις συνήθεις ηλεκτρικές σκούπες που διαθέτουν σάκο συλλογής σκόνης μόλις ο καταναλωτής αρχίσει να τις χρησιμοποιεί. Με άλλα λόγια, οι επιδόσεις καθαρισμού και η κατανάλωση ενέργειας διαφοροποιούνται αναλόγως του αν η δοκιμή πραγματοποιείται με άδειο ή με γεμάτο δοχείο.

10. Μολονότι μετά την έκδοση της ακυρωτικής αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου εγκαταλείφθηκε η χρήση της μεθόδου δοκιμής με άδειο δοχείο για τις ανάγκες επισήμανσης της ενεργειακής απόδοσης των ηλεκτρικών σκουπών, η Dyson θεωρεί ότι υπέστη ζημία κατά το χρονικό διάστημα ισχύος του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 665/2013, πριν από την ακύρωσή του. Ως εκ τούτου, η Dyson άσκησε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου αγωγή αποζημίωσης.

11. Πριν από την εξέταση της διαδικασίας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου (Δ), καθώς και της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου (Ε), θα εξηγήσω, στο μέτρο που είναι αναγκαίο για την ανάλυση των ισχυρισμών της Dyson, τη σχετική με την υπό κρίση υπόθεση νομοθεσία (Β), καθώς και τις προηγούμενες αποφάσεις που εξέδωσαν το Δικαστήριο και το Γενικό Δικαστήριο στο πλαίσιο της μακράς αυτής αντιδικίας (Γ).

Β. Το ενωσιακό πλαίσιο για την ενεργειακή επισήμανση και ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός 665/2013

1. Επισκόπηση της νομοθεσίας της Ένωσης για την ενεργειακή επισήμανση και τον οικολογικό σχεδιασμό

12. Γενικά μιλώντας, η νομοθεσία της Ένωσης για την ενεργειακή επισήμανση παρέχει στους καταναλωτές πληροφορίες σχετικά με την κατανάλωση ενέργειας και τις περιβαλλοντικές επιδόσεις των προϊόντων προκειμένου να τους διευκολύνει να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις. Η νομοθεσία αυτή συμβαδίζει με τη νομοθεσία της Ένωσης για τον οικολογικό σχεδιασμό¹⁰, η οποία ορίζει τις ελάχιστες απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης που πρέπει να πληρούνται κατά τον σχεδιασμό των προϊόντων, με σκοπό της βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεών τους. Εν συνδυασμό, οι νομοθετικές πράξεις της Ένωσης για την ενεργειακή επισήμανση και για τον οικολογικό σχεδιασμό συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου της

¹⁰ Βλ., συναφώς, έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, «Εκτίμηση επιπτώσεων που συνοδεύει την πρόταση κανονισμού για την κατάργηση της οδηγίας 2010/30/ΕΕ», SWD(2015) 139 final, 15 Ιουλίου 2015, σ. 10 και 11 (όπου οι προσεγγίσεις των νομοθεσιών της Ένωσης σχετικά με την ενεργειακή επισήμανση και τον οικολογικό σχεδιασμό περιγράφονται ως συμπληρωματικές, με τον οικολογικό σχεδιασμό να «ωθεί» την αγορά και την ενεργειακή επισήμανση να την «έλκει»).

Ένωσης για την πρόληψη και τον μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής¹¹, εκτιμάται δε ότι οι σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις εξοικονομούν δαπάνες των καταναλωτών της ΕΕ άνω των 250 δισεκατομμυρίων ευρώ ετησίως¹².

13. Κανόνες δικαίου της Ένωσης σχετικοί με την ενεργειακή επισήμανση και τον οικολογικό σχεδιασμό είναι ήδη σε ισχύ για πλήθος προϊόντων¹³, όπως οι τηλεοράσεις, τα πλυντήρια πιάτων, οι φούρνοι, τα ψυγεία, τα πλυντήρια και τα στεγνωτήρια ρούχων. Η ενεργειακή επισήμανση της Ένωσης παρέχει στον καταναλωτή πληροφορίες σχετικά με την ενεργειακή απόδοση του εκάστοτε προϊόντος μέσω μιας συγκριτικής χρωματικής κλίμακας, η οποία κυμαίνεται από το A (για τις πλέον αποδοτικές συσκευές) έως το G (για τις λιγότερο αποδοτικές). Κατά τα φαινόμενα, περίπου 85 % των καταναλωτών αναγνωρίζουν την ενεργειακή επισήμανση της Ένωσης και τη λαμβάνουν υπόψη κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τις αγορές που πραγματοποιούν¹⁴.

2. Το νομοθετικό πλαίσιο που ορίζουν η οδηγία 2010/30 και ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός 665/2013

14. Απαρχή του ενωσιακού κανονιστικού πλαισίου για την ενεργειακή επισήμανση αποτέλεσε η οδηγία 79/530/ΕΟΚ του Συμβουλίου¹⁵, η οποία αργότερα αντικαταστάθηκε από την οδηγία 92/75/ΕΟΚ του Συμβουλίου¹⁶. Ωστόσο, οι ηλεκτρικές σκούπες εντάχθηκαν στο πλαίσιο αυτό σχεδόν είκοσι χρόνια αργότερα, με την έκδοση της οδηγίας 2010/30.

15. Όπως αναφέρεται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, αυτής, με την οδηγία 2010/30 θεσπίστηκε πλαίσιο για την εναρμόνιση των εθνικών μέτρων παροχής πληροφοριών στους τελικούς χρήστες, ιδίως μέσω της επισήμανσης και της παροχής ομοιόμορφων πληροφοριών σχετικά με το προϊόν, όσον αφορά την κατανάλωση ενέργειας και κατά περίπτωση άλλων βασικών πόρων «κατά τη χρήση», έτσι ώστε οι τελικοί χρήστες να μπορούν να επιλέγουν αποδοτικότερα προϊόντα¹⁷.

¹¹ Βλ., π.χ., Επιτροπή, «About the energy label and eco-design», διαθέσιμο στον ιστότοπο: https://commission.europa.eu/energy-climate-change-environment/standards-tools-and-labels/products-labelling-rules-and-requirements/energy-label-and-ecodesign/about_en. Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, ειδική έκθεση 01/2020, «Η δράση της ΕΕ στον τομέα του οικολογικού σχεδιασμού και της ενεργειακής επισήμανσης: Η σημαντική συμβολή της στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης περιορίζεται λόγω μεγάλων καθυστερήσεων και προβλημάτων μη συμμόρφωσης», 2020, ιδίως σ. 4 και 6 έως 8.

¹² Βλ., π.χ., ανακοίνωση της Επιτροπής «Πρόγραμμα εργασίας για τον οικολογικό σχεδιασμό και την ενεργειακή επισήμανση για την περίοδο 2022-2024» (ΕΕ 2022, C 182, σ. 1), σημεία 1 και 6· Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο όσον αφορά την εξουσία έκδοσης κατ' εξουσιοδότηση πράξεων που έχει ανατεθεί στην Επιτροπή σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2017/1369 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2017, σχετικά με τον καθορισμό ενός πλαισίου για την ενεργειακή σήμανση και για την κατάργηση της οδηγίας 2010/30/ΕΕ, COM(2022) 723 final, 8 Δεκεμβρίου 2022, σημείο 1. Βλ. επίσης έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, «Εκτίμηση επιπτώσεων που συνοδεύει την πρόταση κανονισμού για την κατάργηση της οδηγίας 2010/30/ΕΕ», στο οποίο παραπέμπει η υποσημείωση 10 των παρουσών προτάσεων, σ. 16 (όπου αναφέρεται ότι η επίτευξη του στόχου που έθεσε η Ευρωπαϊκή Ένωση για εξοικονόμηση ενέργειας σε ποσοστό 20 % μέχρι το 2020 οφείλεται κατά τα 2/5 περίπου στη συνεισφορά των μέτρων της Ένωσης σχετικά με την ενεργειακή επισήμανση και τον οικολογικό σχεδιασμό, καθώς και ότι, μέχρι το έτος 2030, η καθαρή εξοικονόμηση που θα επιτευχθεί με τα εν λόγω μέτρα προς όφελος των καταναλωτών της Ένωσης θα έχει ανέλθει σε περίπου 300 δισεκατομμύρια ευρώ, ήτοι σχεδόν 17 % του συνολικού κόστους που θα προέκυπτε χωρίς τη λήψη των εν λόγω μέτρων).

¹³ Βλ., για παράδειγμα, ανακοίνωση της Επιτροπής «Πρόγραμμα εργασίας για τον οικολογικό σχεδιασμό και την ενεργειακή επισήμανση για την περίοδο 2022-2024», στο οποίο παραπέμπει η υποσημείωση 12 των παρουσών προτάσεων, σημείο 3.

¹⁴ Βλ., για παράδειγμα, έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο με τίτλο «Επανεξέταση της οδηγίας 2010/30/ΕΕ [...]», COM(2015) 345 final, 15 Ιουλίου 2015, σ. 3· την ειδική έκθεση του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου στην οποία παραπέμπει η υποσημείωση 11 των παρουσών προτάσεων, σ. 10. Βλ. επίσης, πιο πρόσφατα, ανακοίνωση της Επιτροπής «Πρόγραμμα εργασίας για τον οικολογικό σχεδιασμό και την ενεργειακή επισήμανση για την περίοδο 2022-2024», στο οποίο παραπέμπει η υποσημείωση 12 των παρουσών προτάσεων, σημείο 2 (όπου αναφέρεται ότι μια έρευνα του Ευρωβαρόμετρου κατέδειξε ότι το 93 % των καταναλωτών της ΕΕ αναγνωρίζει την ενεργειακή ετικέτα και το 79 % επηρεάζεται από αυτήν κατά την αγορά συσκευών).

¹⁵ Οδηγία του Συμβουλίου, της 14 Μαΐου 1979, περί ενδείξεως, με επισήμανση, της καταναλώσεως ενέργειας των οικιακών συσκευών (ΕΕ ειδ. έκδ. 12/003, σ. 13).

¹⁶ Οδηγία του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 1992, για την ένδειξη της κατανάλωσης ενέργειας και λοιπών πόρων των οικιακών συσκευών με την επισήμανση και την παροχή ομοιόμορφων πληροφοριών σχετικά με τα προϊόντα (ΕΕ 1992, L 297, σ. 16).

¹⁷ Η υπογράμμιση δική μου.

16. Το γεγονός ότι η φράση «κατά τη χρήση» απαντάται δεκαπέντε φορές στην οδηγία 2010/30¹⁸ καταδεικνύει ότι σκοπός της εν λόγω οδηγίας είναι η ενεργειακή επισήμανση να αντικατοπτρίζει την κατανάλωση ενέργειας του προϊόντος κατά τον χρόνο που αυτό χρησιμοποιείται. Πράγματι, το ζήτημα αυτό είχε συζητηθεί κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων που οδήγησε στην έκδοση της εν λόγω οδηγίας¹⁹, και μάλιστα η πρωτοβουλία για τη χρήση, σε πλήθος διατάξεων της οδηγίας, διατυπώσεων που κατατείνουν προς τούτο ανήκε στην Επιτροπή και αποτυπώνεται στην πρόταση της για τη θέσπιση της εν λόγω οδηγίας²⁰.

17. Αυτό που έχει σημασία για τις ανάγκες της υπό κρίση υπόθεσης είναι ότι με την οδηγία 2010/30 θεσπίστηκε, κατά τον κρίσιμο χρόνο, ένα γενικό πλαίσιο καθορισμού των πολιτικών στόχων καθώς και των καθηκόντων και των αρμοδιοτήτων, μεταξύ άλλων, της Επιτροπής, των κρατών μελών, των κατασκευαστών και των εμπόρων. Δυνάμει του άρθρου 10 της εν λόγω οδηγίας ανατέθηκε στην Επιτροπή η έκδοση κατ' εξουσιοδότηση πράξεων (κατά την έννοια του άρθρου 290 ΣΛΕΕ) για τον καθορισμό των σχετικών με την ενεργειακή επισήμανση απαιτήσεων όσον αφορά συγκεκριμένες ομάδες προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρικών σκουπών.

18. Το άρθρο 10, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας 2010/30 έχει ως εξής:

«Οι διατάξεις των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων που αφορούν τις πληροφορίες οι οποίες περιέχονται στην ετικέτα και στο δελτίο σχετικά με την κατανάλωση ενέργειας και άλλων βασικών πόρων *κατά τη χρήση*, παρέχουν στους τελικούς χρήστες τη δυνατότητα να αποφασίζουν για τις αγορές τους μετά λόγου γνώσεως και στις αρχές παρακολούθησης της αγοράς τη δυνατότητα να επαληθεύουν εάν τα προϊόντα συμμορφώνονται με τις παρεχόμενες πληροφορίες.»²¹

19. Η οδηγία 2010/30 έχει έκτοτε αντικατασταθεί από τον κανονισμό (ΕΕ) 2017/1369²². Ο εν λόγω κανονισμός έχει ουσιαστικά το ίδιο πεδίο εφαρμογής με την οδηγία 2010/30, αλλά τροποποιεί και βελτιώνει ορισμένες από τις διατάξεις της, ώστε να διασαφηνισθεί και να επικαιροποιηθεί το περιεχόμενό τους, λαμβανομένης υπόψη της τεχνολογικής προόδου τα τελευταία έτη στην ενεργειακή απόδοση των προϊόντων²³. Τονίζεται δε στον κανονισμό ότι οι μέθοδοι δοκιμής θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν πραγματικές συνθήκες χρήσης²⁴.

¹⁸ Βλ. άρθρο 1, παράγραφοι 1 και 2, άρθρο 2, στοιχεία α', ε' και στ', άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β', άρθρο 4, στοιχείο α', άρθρο 10, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, άρθρο 10, παράγραφος 3, στοιχείο α', και αιτιολογικές σκέψεις 2, 5, 13, 14 και 19 της οδηγίας 2010/30.

¹⁹ Βλ., συναφώς, έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, Συνοδευτικό έγγραφο της πρότασης οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ένδειξη της κατανάλωσης ενέργειας και λοιπών πόρων από τα συνδεδεμένα με την ενέργεια προϊόντα μέσω της επισήμανσης και της παροχής ομοιόμορφων πληροφοριών σχετικά με αυτά, «Εκτίμηση επιπτώσεων», SEC(2008) 2862, 13 Νοεμβρίου 2008, σ. 83.

²⁰ Βλ. πρόταση της Επιτροπής για οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ένδειξη της κατανάλωσης ενέργειας και λοιπών πόρων από τα συνδεδεμένα με την ενέργεια προϊόντα μέσω επισήμανσης και της παροχής ομοιόμορφων πληροφοριών σχετικά με τα προϊόντα, COM(2008) 778 τελικό, της 13ης Νοεμβρίου 2008, προτεινόμενο άρθρο 1, παράγραφος 2, προτεινόμενο άρθρο 2, προτεινόμενο άρθρο 11, παράγραφος 1, προτεινόμενο άρθρο 11, παράγραφος 3, και προτεινόμενες αιτιολογικές σκέψεις 2, 3 και 7.

²¹ Η υπογράμμιση δική μου. Βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη 19 της οδηγίας 2010/30.

²² Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2017, σχετικά με τον καθορισμό ενός πλαισίου για την ενεργειακή σήμανση και για την κατάργηση της οδηγίας 2010/30/ΕΕ (ΕΕ 2017, L 198, σ. 1). Σύμφωνα με το άρθρο 21 αυτού, ο εν λόγω κανονισμός εφαρμόζεται από την 1η Αυγούστου 2017.

²³ Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 3 και 4 του κανονισμού 2017/1369.

²⁴ Βλ. άρθρο 13, παράγραφος 3, και αιτιολογική σκέψη 35 του κανονισμού 2017/1369.

20. Σε αντίθεση με άλλα προϊόντα, οι ηλεκτρικές σκούπες δεν ενέπιπταν στους ενωσιακούς κανόνες για την ενεργειακή επισήμανση μέχρι τη θέσπιση της οδηγίας 2010/30, ούτε στους αντίστοιχους κανόνες για τον οικολογικό σχεδιασμό μέχρι τη θέσπιση της οδηγίας 2009/125/ΕΚ²⁵, η δε Επιτροπή αποφάσισε την από κοινού έκδοση των οικείων νομοθετικών πράξεων μετά από εκτεταμένη εκτίμηση επιπτώσεων²⁶.

21. Ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός 665/2013 καθόρισε απαιτήσεις οικολογικού σχεδιασμού για τα περισσότερα είδη ηλεκτρικών σκουπών²⁷. Επέβαλε στους προμηθευτές και τους εμπόρους την υποχρέωση να μεριμνούν ώστε από την 1η Σεπτεμβρίου 2014 και εφεξής κάθε ηλεκτρική σκούπα να φέρει σχετική επισήμανση²⁸. Οι πληροφορίες που παρέχει η εν λόγω επισήμανση πρέπει να προκύπτουν από αξιόπιστες, ακριβείς και αναπαραγώγιμες μεθόδους δοκιμής, όπως ορίζεται στο παράρτημα VI του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 665/2013²⁹. Η παράγραφος 1 του εν λόγω παραρτήματος παραπέμπει στα εναρμονισμένα πρότυπα τα οποία έχουν δημοσιευθεί για τον σκοπό αυτόν στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

22. Συναφώς, η Επιτροπή δημοσίευσε αναφορές στο πρότυπο EN 60312-1:2013 (στο εξής: πρότυπο Cenelec) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ηλεκτροτεχνικής Τυποποίησης (στο εξής: Cenelec), το οποίο αφορά τις μεθόδους μέτρησης των επιδόσεων των ηλεκτρικών σκουπών οικιακής χρήσης. Ωστόσο, στις αναφορές αυτές δεν περιλήφθηκε το τμήμα 5.9 του προτύπου Cenelec, το οποίο αφορά μέθοδο δοκιμής με γεμάτο δοχείο³⁰. Θα αποκαλώ την εν λόγω μέθοδο «μέθοδο δοκιμής με γεμάτο δοχείο κατά το τμήμα 5.9».

23. Ο αποκλεισμός της μεθόδου αυτής είχε ως συνέπεια ότι, για τους σκοπούς εφαρμογής του παραρτήματος VI του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 665/2013, το εναρμονισμένο πρότυπο για τον υπολογισμό της ετήσιας κατανάλωσης ενέργειας των ηλεκτρικών σκουπών βασίστηκε σε μέθοδο δοκιμής με άδειο δοχείο (σύμφωνα με τα τμήματα 4.5 και 5.3 του προτύπου Cenelec), και όχι σε μέθοδο δοκιμής με γεμάτο δοχείο (σύμφωνα με το τμήμα 5.9 του προτύπου Cenelec).

24. Επομένως, για τη μέτρηση της ενεργειακής απόδοσης των ηλεκτρικών σκουπών με βάση τις διατάξεις του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 665/2013 μπορούσε να χρησιμοποιείται μόνο η μέθοδος δοκιμής με άδειο δοχείο³¹.

²⁵ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, για τη θέσπιση πλαισίου για τον καθορισμό απαιτήσεων οικολογικού σχεδιασμού όσον αφορά τα συνδεόμενα με την ενέργεια προϊόντα (ΕΕ 2009, L 285, σ. 10).

²⁶ Βλ., συναφώς, έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής «Εκτίμηση επιπτώσεων – Κανονισμός της Επιτροπής για την εφαρμογή της οδηγίας 2009/125/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τις απαιτήσεις οικολογικού σχεδιασμού για τις ηλεκτρικές σκούπες και κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός της Επιτροπής που συμπληρώνει την οδηγία 2010/30/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά την επισήμανση της κατανάλωσης ενέργειας από ηλεκτρικές σκούπες», SWD(2013) 240, σ. 4. Στο εν λόγω έγγραφο διαλαμβανόταν το συμπέρασμα ότι θα έπρεπε να προτιμηθεί ο συνδυασμός ενός κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού για τον καθορισμό των απαιτήσεων για την επισήμανση της κατανάλωσης ενέργειας και ενός εκτελεστικού κανονισμού για τον καθορισμό των απαιτήσεων οικολογικού σχεδιασμού, προκειμένου οι καταναλωτές να κατευθύνονται προς τις πλέον αποδοτικές συσκευές (βλ. σ. 38 και 39).

²⁷ Βλ. άρθρο 1, παράγραφος 1, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 665/2013.

²⁸ Βλ. άρθρα 3 και 4 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 665/2013.

²⁹ Βλ. άρθρο 5 και αιτιολογική σκέψη 4 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 665/2013.

³⁰ Βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής στο πλαίσιο της εφαρμογής του [κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 665/2013] και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 666/2013 της Επιτροπής, σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2009/125/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά τις απαιτήσεις οικολογικού σχεδιασμού των ηλεκτρικών σκουπών (Δημοσίευση τίτλων και στοιχείων αναφοράς εναρμονισμένων προτύπων βάσει της ενωσιακής νομοθεσίας εναρμόνισης) (ΕΕ 2014, C 272, σ. 5), όπου αναφέρεται ότι η ρήτρα 5.9 του προτύπου Cenelec δεν αποτελούσε μέρος εκείνης της παραπομπής. Ανάλογες ανακοινώσεις εκδόθηκαν επίσης το 2016 (ΕΕ 2016, C 416, σ. 31) και το 2017 (ΕΕ 2017, C 261, σ. 4).

³¹ Το άρθρο 7 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 665/2013 προέβλεπε ότι η Επιτροπή θα επανεξέταζε εντός πέντε ετών «κατά πόσον είναι εφικτό να χρησιμοποιούνται μέθοδοι μέτρησης της ετήσιας κατανάλωσης ενέργειας, της συλλεγόμενης σκόνης και της εκπομπής σκόνης οι οποίες να βασίζονται σε μερικό φορτίο και όχι σε άδειο δοχείο».

Γ. Τα πραγματικά περιστατικά που οδήγησαν στη διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου

1. Η διαδικασία για την ακύρωση του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 665/2013

25. Στις 7 Οκτωβρίου 2013 η Dyson Ltd άσκησε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου προσφυγή, βάσει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ, με αίτημα την ακύρωση του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 665/2013. Προς στήριξη της προσφυγής της η Dyson προέβαλε τρεις λόγους ακυρώσεως, εκ των οποίων ο πρώτος αφορούσε αναρμοδιότητα της Επιτροπής, ο δεύτερος έλλειψη αιτιολογίας του προσβαλλομένου κανονισμού και ο τρίτος παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

26. Με την απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2015, Dyson κατά Επιτροπής (T-544/13, EU:T:2015:836), το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τους ως άνω λόγους ακυρώσεως ως αβάσιμους καθώς και την προσφυγή στο σύνολό της. Η Dyson άσκησε αναίρεση.

27. Με την απόφαση της 11ης Μαΐου 2017, Dyson κατά Επιτροπής (C-44/16 P, στο εξής: αναιρετική απόφαση του Δικαστηρίου, EU:C:2017:357), το Δικαστήριο αναίρεσε την ως άνω απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου καθόσον με αυτήν απορρίφθηκαν οι λόγοι ακυρώσεως που αφορούσαν την αναρμοδιότητα της Επιτροπής και την παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

28. Επισημαίνεται ιδίως η διαπίστωση του Δικαστηρίου ότι η απαίτηση, που απορρέει από το άρθρο 1 και από το άρθρο 10, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας 2010/30, ότι οι πληροφορίες που παρέχονται στους καταναλωτές πρέπει να αντικατοπτρίζουν την κατανάλωση ενέργειας κατά τη χρήση της συσκευής αποτελούσε *ουσιώδες στοιχείο* της οδηγίας αυτής³², κατά την έννοια του άρθρου 290 ΣΛΕΕ. Επομένως, έπρεπε να θεσπίζεται με τη βασική ρύθμιση και δεν μπορούσε να αποτελεί αντικείμενο εξουσιοδοτήσεως. Περαιτέρω, το Δικαστήριο έκρινε ότι, αντιθέτως προς τη διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου, το να γίνει αντιληπτή η έκφραση «κατά τη χρήση», η οποία περιλαμβάνεται στο άρθρο 10, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας 2010/30, υπό την έννοια ότι αφορά τις πραγματικές συνθήκες χρήσεως δεν αποτελεί «εξαιρετικά ευρεία» ερμηνεία του άρθρου 10 της οδηγίας αυτής, αλλά συνιστά το ίδιο το νόημα αυτής της διευκρινίσεως³³.

29. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο αποφάνθηκε, στη σκέψη 68 της εν λόγω αποφάσεως, ότι η Επιτροπή υπείχε «την υποχρέωση, προκειμένου να μην παραβλέψει ένα ουσιώδες στοιχείο της οδηγίας 2010/30, να προκρίνει, στο πλαίσιο του [κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 665/2013], μια μέθοδο υπολογισμού που να καθιστά δυνατή τη μέτρηση της ενεργειακής αποδόσεως των ηλεκτρικών σκουπών υπό συνθήκες όσο το δυνατόν εγγύτερες προς τις πραγματικές συνθήκες χρήσεως, απαιτώντας να έχει γεμίσει το δοχείο της ηλεκτρικής σκούπας μέχρι ένα ορισμένο σημείο και λαμβάνοντας, πάντως, υπόψη τις απαιτήσεις που σχετίζονται με την επιστημονική εγκυρότητα των αποτελεσμάτων που προκύπτουν και με την ακρίβεια των πληροφοριών που παρέχονται στους καταναλωτές, όπως αυτές μνημονεύονται, ιδίως, στην αιτιολογική σκέψη 5 και στο άρθρο 5, στοιχείο β', της οδηγίας αυτής».³⁴

³² Βλ. απόφαση της 11ης Μαΐου 2017, Dyson κατά Επιτροπής (C-44/16 P, EU:C:2017:357, σκέψεις 58 έως 63) (η υπογράμμιση δική μου).

³³ Απόφαση της 11ης Μαΐου 2017, Dyson κατά Επιτροπής (C-44/16 P, EU:C:2017:357, σκέψη 66).

³⁴ Απόφαση της 11ης Μαΐου 2017, Dyson κατά Επιτροπής (C-44/16 P, EU:C:2017:357, σκέψη 68). Στη συνέχεια, το Δικαστήριο ανέπεμψε την υπόθεση στο Γενικό Δικαστήριο προκειμένου να αποφανθεί αυτό επί των οικείων λόγων ακυρώσεως, για την εξέταση των οποίων απαιτείτο η εκτίμηση πραγματικών ζητημάτων.

30. Κατόπιν αναπομπής, με την απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2018, Dyson κατά Επιτροπής (T-544/13 RENV, EU:T:2018:761, στο εξής: κατόπιν αναπομπής ακυρωτική απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου), το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό 665/2013.

31. Με την εν λόγω απόφαση³⁵, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι από τη σκέψη 68 της αναιρετικής αποφάσεως του Δικαστηρίου προέκυπτε ότι, προκειμένου η μέθοδος που προέκρινε η Επιτροπή να συνάδει με τα ουσιώδη στοιχεία της οδηγίας 2010/30, έπρεπε να πληρούνται σωρευτικώς δύο προϋποθέσεις. Αφενός, για τη μέτρηση της ενεργειακής απόδοσης των ηλεκτρικών σκουπών υπό συνθήκες όσο το δυνατόν εγγύτερες προς τις πραγματικές συνθήκες χρήσεως, απαιτείτο το δοχείο της ηλεκτρικής σκούπας να έχει γεμίσει μέχρι ένα ορισμένο σημείο. Αφετέρου, η μέθοδος που προκρίθηκε έπρεπε να πληροί ορισμένες απαιτήσεις που σχετίζονταν με την επιστημονική εγκυρότητα των αποτελεσμάτων που προέκυπταν και με την ακρίβεια των πληροφοριών που παρέχονταν στους καταναλωτές. Τόσο από το άρθρο 7 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 665/2013 όσο και από το σύνολο της δικογραφίας προέκυπτε ότι η Επιτροπή επέλεξε μια μέθοδο υπολογισμού της ενεργειακής απόδοσης των ηλεκτρικών σκουπών η οποία στηριζόταν σε άδειο δοχείο. Επομένως, η πρώτη προϋπόθεση δεν πληρούνταν, διαπίστωση την οποία το Γενικό Δικαστήριο έκρινε αρκετή ώστε να συναγάγει το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή είχε παραβλέψει ένα ουσιώδες στοιχείο της εξουσιοδοτικής πράξεως, χωρίς να είναι αναγκαίο να αποφανθεί επί του αν η μέθοδος πληρούσε τη δεύτερη προϋπόθεση.

32. Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι, αν καμία μέθοδος υπολογισμού η οποία πραγματοποιείται με το δοχείο γεμάτο μέχρι ένα ορισμένο σημείο δεν πληρούσε τις απαιτήσεις αναφορικά με την επιστημονική εγκυρότητα των αποτελεσμάτων που προέκυπταν και την ακρίβεια των πληροφοριών που παρέχονταν στους καταναλωτές, η Επιτροπή διατηρούσε τη δυνατότητα να ασκήσει το δικαίωμά της νομοθετικής πρωτοβουλίας, προκειμένου να προτείνει την τροποποίηση της οδηγίας 2010/30³⁶.

33. Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό 665/2013 στο σύνολό του, κρίνοντας ότι δεν απαιτείτο να αποφανθεί επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως, ο οποίος στηριζόταν σε παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισεως³⁷.

2. Η σχετική με την ερμηνεία του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 665/2013 διαδικασία προδικαστικής παραπομπής

34. Εντωμεταξύ, με την απόφαση της 25ης Ιουλίου 2018, Dyson (C-632/16, EU:C:2018:599), το Δικαστήριο αποφάνθηκε επί των προδικαστικών ερωτημάτων που υπέβαλε βελγικό δικαστήριο σχετικά με την ερμηνεία του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 665/2013, καθώς και της οδηγίας 2005/29/EK για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές³⁸. Η εν λόγω αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Dyson Ltd και της Dyson BV, αφενός, και της BSH Home Appliances NV (στο εξής: BSH), αφετέρου, με αντικείμενο διάφορες ετικέτες στις οποίες αναγραφόταν η κατανάλωση ενέργειας συμβατικών ηλεκτρικών σκουπών (ήτοι, σκουπών που λειτουργούσαν με σάκο συλλογής σκόνης) τις οποίες διέθετε στο εμπόριο η BSH, υπό τα σήματα Siemens και Bosch, περιλαμβανομένου του ενωσιακού ενεργειακού

³⁵ Βλ. απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2018, Dyson κατά Επιτροπής (T-544/13 RENV, EU:T:2018:761, σκέψεις 69 έως 75).

³⁶ Βλ. απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2018, Dyson κατά Επιτροπής (T-544/13 RENV, EU:T:2018:761, σκέψη 76).

³⁷ Βλ. απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2018, Dyson κατά Επιτροπής (T-544/13 RENV, EU:T:2018:761, σκέψη 82).

³⁸ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2005, για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές στην εσωτερική αγορά και για την τροποποίηση της οδηγίας 84/450/EOK του Συμβουλίου, των οδηγιών 97/7/EK, 98/27/EK, 2002/65/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ 2005, L 149, σ. 22).

σήματος η χρήση του οποίου επιβάλλεται από τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό 665/2013. Οι εν λόγω εταιρίες του ομίλου Dyson εκτιμούσαν, μεταξύ άλλων, ότι η χρήση από την BSH των εν λόγω ετικετών χωρίς τη διευκρίνιση ότι αντικατόπτριζαν τα αποτελέσματα δοκιμών που πραγματοποιήθηκαν με κενή σακούλα συλλογής σκόνης συνιστούσε αθέμιτη εμπορική πρακτική, καθόσον περιήγε τον καταναλωτή σε πλάνη.

35. Με την απόφασή του³⁹, το Δικαστήριο έκρινε, ιδίως, ότι η οδηγία 2010/30 και ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός 665/2013 έχουν την έννοια ότι καμία πληροφορία σχετικά με τις συνθήκες υπό τις οποίες δοκιμάστηκε η ενεργειακή απόδοση των ηλεκτρικών σκουπών δεν μπορεί να προστίθεται στο ενωσιακό ενεργειακό σήμα.

Δ. Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

36. Στις 21 Φεβρουαρίου 2019 η Dyson άσκησε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου αγωγή αποζημίωσης λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης της Ένωσης, με βάση το άρθρο 268 ΣΛΕΕ και το άρθρο 340, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

37. Η Dyson ζητούσε να της επιδικαστεί το ποσό των 176,1 εκατομμυρίων ευρώ, συμπεριλαμβανομένων τόκων, ή, επικουρικός, το ποσό των 127,1 εκατομμυρίων ευρώ, συμπεριλαμβανομένων τόκων, και να καταδικαστεί η Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα. Η Επιτροπή ζητούσε την απόρριψη της αγωγής και την καταδίκη της Dyson στα δικαστικά έξοδα.

38. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι, όσον αφορά τις τέσσερις προβαλλόμενες παραβάσεις του δικαίου της Ένωσης τις οποίες η Dyson καταλόγιζε στην Επιτροπή, δεν αποδείχθηκε η συνδρομή μίας από τις κύριες προϋποθέσεις για τη θεμελίωση εξωσυμβατικής ευθύνης της Ένωσης, ήτοι ότι επρόκειτο για κατάφωρη παράβαση. Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την αγωγή.

39. Κατ' αρχάς, όσον αφορά την παράβαση του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2010/30, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η διακριτική ευχέρεια που διέθετε η Επιτροπή δεν της επέτρεπε να υπερβεί τις εξουσίες που της ανατέθηκαν με την οδηγία 2010/30 (σκέψη 36 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης). Εντούτοις, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η έλλειψη διακριτικής ευχέρειας δεν αρκούσε προς διαπίστωση του κατάφωρου χαρακτήρα της παράβασης, αλλά απαιτείτο να ληφθούν υπόψη και ορισμένα άλλα στοιχεία τα οποία έχει προδιαγράψει η νομολογία (σκέψεις 37 και 38 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης).

40. Το Γενικό Δικαστήριο, αφού έλαβε υπόψη την αναιρετική απόφαση του Δικαστηρίου και της κατόπιν αναπομπής ακυρωτική απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου, έκρινε ότι η εφαρμογή του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2010/30 στην ειδική περίπτωση των ηλεκτρικών σκουπών μπορούσε να οδηγήσει σε διαφορετικές εκτιμήσεις, οι οποίες καταδεικνύουν τις ερμηνευτικές δυσχέρειες που σχετίζονται με τον βαθμό σαφήνειας και ακρίβειας της διάταξης και, γενικότερα, της οδηγίας 2010/30 στο σύνολό της (σκέψεις 40 έως 45 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης).

41. Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε επίσης, όσον αφορά την τεχνική πολυπλοκότητα του επίμαχου ζητήματος καθώς και τον εσκεμμένο ή ασύγγνωστο χαρακτήρα της πλάνης στην οποία υπέπεσε η Επιτροπή, ότι η τελευταία έκρινε, χωρίς να υπερβεί κατά τρόπο πρόδηλο και σοβαρό τα όρια της διακριτικής της ευχέρειας, ότι η μέθοδος δοκιμής με γεμάτο δοχείο κατά το τμήμα 5.9 δεν

³⁹ Βλ. απόφαση της 25ης Ιουλίου 2018, Dyson (C-632/16, EU:C:2018:599, ιδίως σκέψεις 35 έως 46).

μπορούσε να διασφαλίσει την επιστημονική εγκυρότητα και την ακρίβεια των πληροφοριών που παρέχονται στους καταναλωτές και επέλεξε, εναλλακτικώς, τη μέθοδο δοκιμής με άδειο δοχείο, η οποία ήταν επιστημονικά έγκυρη. Περαιτέρω, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι το άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας 2010/30 έθετε χρονικό περιορισμό πέντε ετών όσον αφορά την ανάθεση εξουσιών στην Επιτροπή για την έκδοση κατ' εξουσιοδότηση πράξεων, επομένως η Επιτροπή δεν μπορούσε να αναβάλει τη θέσπιση κανόνων ενεργειακής επισήμανσης έως ότου να εγκριθεί από τη Cenelec κάποια μέθοδος δοκιμής με γεμάτο δοχείο. Εξάλλου, ούτε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ούτε το Συμβούλιο αντιτάχθηκαν στην έκδοση του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 665/2013. Κατά το Γενικό Δικαστήριο, οι περιστάσεις αυτές επιβεβαιώνουν ότι η εκ μέρους της Επιτροπής παράβαση του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2010/30 ήταν συγγνωστή (σκέψεις 94 έως 97 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης).

42. Το Γενικό Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, λόγω των στοιχείων αυτών, καθώς και της τεχνικής πολυπλοκότητας των προβλημάτων που έπρεπε να επιλυθούν και των δυσχερειών όσον αφορά την εφαρμογή και την ερμηνεία των σχετικών διατάξεων, ήταν επιτρεπτό για μια διοικητική αρχή επιδεικνύουσα τη συνήθη σύνεση και επιμέλεια να θεωρήσει ότι τυχόν απόφασή της να προκρίνει τη μέθοδο δοκιμής με γεμάτο δοχείο αντί της μεθόδου δοκιμής με άδειο δοχείο θα μπορούσε να αποβεί επικίνδυνη. Επομένως, η Επιτροπή τήρησε στάση αναμενόμενη από διοικητική αρχή επιδεικνύουσα τη συνήθη σύνεση και επιμέλεια και δεν υπερέβη κατά τρόπο πρόδηλο και σοβαρό τα όρια της διακριτικής της ευχέρειας (σκέψη 97 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης).

43. Με βάση τις διαπιστώσεις αυτές, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε περαιτέρω ότι, με την απόφασή της να προκρίνει τη μέθοδο δοκιμής με άδειο δοχείο, η Επιτροπή δεν υπερέβη κατά τρόπο πρόδηλο και σοβαρό τα όρια της διακριτικής της ευχέρειας, ούτε διέπραξε τις λοιπές τρεις καταγγελλόμενες κατάφωρες παραβάσεις του δικαίου της Ένωσης, ήτοι δεν παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχείρισης (σκέψεις 105 έως 112 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης) και την αρχή της χρηστής διοίκησης και της υποχρέωσης επιμέλειας (σκέψεις 116 έως 119 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης), ούτε προσέβαλε το δικαίωμα ενάσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας (σκέψεις 123 έως 131 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης).

E. Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

44. Με αίτηση αναιρέσεως που άσκησε στις 18 Φεβρουαρίου 2022, η Dyson ζητεί από το Δικαστήριο να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση στο σύνολό της, να κρίνει ότι η Επιτροπή παραβίασε κατάφωρα το δίκαιο της Ένωσης και να αναπέμψει την υπόθεση στο Γενικό Δικαστήριο. Η Dyson ζητεί επίσης από το Δικαστήριο να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

45. Με το υπόμνημά της αντικρούσεως, που κατατέθηκε στις 22 Ιουνίου 2022, η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και να καταδικάσει την Dyson στα δικαστικά έξοδα.

46. Η Dyson και η Επιτροπή κατέθεσαν επίσης υπομνήματα απαντήσεως και ανταπαντήσεως, στις 22 Αυγούστου 2022 και στις 30 Σεπτεμβρίου 2022, αντίστοιχα.

47. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση που διεξήχθη στις 20 Απριλίου 2023 η Dyson και η Επιτροπή ανέπτυξαν προφορικώς τις παρατηρήσεις τους.

III. Ανάλυση

48. Η Dyson προβάλλει επτά λόγους αναιρέσεως. Οι πρώτοι τέσσερις αφορούν την προβαλλόμενη παράβαση, εκ μέρους της Επιτροπής, του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2010/30· με τον πρώτο λόγο προβάλλεται εσφαλμένος χαρακτηρισμός των λόγων που προέβαλε η Dyson προς στήριξη της αγωγής της και με τον δεύτερο, τρίτο και τέταρτο λόγο προβάλλεται εσφαλμένη εφαρμογή των νομικών κανόνων περί κατάφωρης παράβασης ως εξής: ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως αφορά εσφαλμένη εφαρμογή των κανόνων περί κατάφωρης παράβασης σε συνάρτηση με την έλλειψη διακριτικής ευχέρειας της Επιτροπής, ο τρίτος λόγος αφορά εσφαλμένη εφαρμογή των νομικών κανόνων περί κατάφωρης παράβασης σχετικά με τις ερμηνευτικές δυσχέρειες και τον βαθμό σαφήνειας και ακρίβειας της διάταξης που παραβιάστηκε, και ο τέταρτος λόγος στηρίζεται σε εσφαλμένη εκτίμηση του νομικού αυτού κριτηρίου όσον αφορά την κανονιστική πολυπλοκότητα. Ο πέμπτος, ο έκτος και ο έβδομος λόγος αναιρέσεως αφορούν εσφαλμένη εφαρμογή των νομικών κανόνων περί κατάφωρης παράβασης σε συνάρτηση, αντιστοίχως, με τις προβαλλόμενες παραβιάσεις της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως και της αρχής της χρηστής διοικήσεως, καθώς και την προβαλλόμενη προσβολή του δικαιώματος ενάσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας.

49. Θα εξετάσω κατ' αρχάς τον πρώτο λόγο αναιρέσεως. Είμαι της γνώμης ότι η συνολική εκτίμηση της υπόθεσης εξαρτάται από το να προσδιοριστεί επακριβώς σε τι συνίσταται η παράβαση που η Dyson προσάπτει στην Επιτροπή. Επομένως, από το ζήτημα αυτό εξαρτάται και η κρίση περί του αν το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον εκτίμησε ότι η παράβαση δεν ήταν κατάφωρη. Είμαι της γνώμης ότι το Γενικό Δικαστήριο προέβη πράγματι σε εσφαλμένο χαρακτηρισμό των λόγων που προέβαλε η Dyson προς στήριξη της αγωγής της, ως εκ τούτου πολλές από τις σκέψεις που διαλαμβάνει προς αιτιολόγηση της κρίσης ότι η παράβαση δεν ήταν κατάφωρη είναι αλυσιτελείς. Ωστόσο, θα προχωρήσω στην εκτίμηση και των λοιπών έξι λόγων αναιρέσεως, που αφορούν εσφαλμένη εφαρμογή των κανόνων περί κατάφωρης παράβασης.

A. Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως

50. Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως η Dyson παραπονείται, κατ' ουσίαν, ότι το Γενικό Δικαστήριο προέβη σε εσφαλμένο χαρακτηρισμό των λόγων που προέβαλε προς στήριξη της αγωγής της. Ενώ η Dyson ισχυριζόταν ότι η απόφαση της Επιτροπής να προκρίνει τη μέθοδο δοκιμής με άδειο δοχείο συνιστούσε κατάφωρη παράβαση, το Γενικό Δικαστήριο προέβη εσφαλμένως, στις σκέψεις 52 έως 82 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, σε εξέταση του ζητήματος αν η Επιτροπή ορθώς απέρριψε τη μέθοδο δοκιμής με γεμάτο δοχείο κατά το τμήμα 5.9⁴⁰.

51. Είναι γεγονός ότι, στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο προέβη σε ενδελεχή εξέταση του ζητήματος αν η Επιτροπή ορθώς απέρριψε τη μέθοδο δοκιμής με άδειο δοχείο κατά το τμήμα 5.9. Η εξέταση αυτή θα ήταν λυσιτελής μόνον αν ο προς εκτίμηση αγωγικός ισχυρισμός έγκειτο στο ότι η Επιτροπή εσφαλμένως απέρριψε την εν λόγω μέθοδο δοκιμής. Ωστόσο, η Dyson δεν ισχυριζόταν κάτι τέτοιο. Ήτοι, δεν ισχυριζόταν ότι η Επιτροπή κακώς απέρριψε μια μέθοδο δοκιμής με γεμάτο δοχείο. Αντιθέτως, η Dyson ισχυριζόταν ότι η Επιτροπή διέπραξε κατάφωρη παράβαση καθόσον προέκρινε τη μέθοδο δοκιμής με άδειο δοχείο.

⁴⁰ Στη σκέψη 82 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο διαλαμβάνει ότι «το κρίσιμο ζήτημα έγκειται στο αν η Επιτροπή υπερέβη κατά τρόπο πρόδηλο και σοβαρό τα όρια της διακριτικής της ευχέρειας, καθόσον προέκρινε τη μέθοδο δοκιμής με άδειο δοχείο.»

52. Η διάκριση αυτή είναι σημαντική όσον αφορά τον καθορισμό των ορίων της διακριτικής ευχέρειας που διέθετε η Επιτροπή, ζήτημα το οποίο, με τη σειρά του, είναι σημαντικό για την εξέταση των λοιπών ισχυρισμών που προέβαλε η Dyson ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου. Η Dyson δεν αρνείται ότι η Επιτροπή διέθετε τη διακριτική ευχέρεια να αποφασίσει ποια από τις μεθόδους δοκιμής με γεμάτο δοχείο θα προκρίνει. Αντιθέτως, κατά τη Dyson, η επιλογή της μεθόδου δοκιμής με άδειο δοχείο υπερέβαινε τα όρια της διακριτικής ευχέρειας που παρείχε στην Επιτροπή η βασική νομοθετική πράξη.

53. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι ήταν λυσιτελής η εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου εξέταση του ζητήματος αν αποτελούσε επιστημονικά έγκυρη εναλλακτική επιλογή η μοναδική εναλλακτική μέθοδος δοκιμής που ήταν αναγνωρισμένη και διαθέσιμη κατά τον χρόνο εκδόσεως του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 665/2013, ήτοι η μέθοδος δοκιμής με γεμάτο δοχείο κατά το τμήμα 5.9. Κατά την εκπόνηση του εν λόγω κανονισμού, η Επιτροπή έκρινε, ασκώντας τη διακριτική της ευχέρεια στο πλαίσιο χάραξης πολιτικής επί περίπλοκων ζητημάτων, ότι καλείτο να επιλέξει, αποκλειστικά, μεταξύ μεθόδων δοκιμής με άδειο δοχείο ή μεθόδων δοκιμής με μερικώς γεμάτο δοχείο· και ότι καμία μέθοδος δοκιμής με μερικώς γεμάτο δοχείο, της μεθόδου δοκιμής με γεμάτο δοχείο κατά το τμήμα 5.9 περιλαμβανομένης, δεν ήταν επιστημονικά αξιόπιστη. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι ήταν συγγνωστή η εκ μέρους της επιλογή της μοναδικής επιστημονικά αξιόπιστης μεθόδου δοκιμής – ήτοι της μεθόδου δοκιμής με άδειο δοχείο.

54. Δεν μπορώ να συμφωνήσω με την Επιτροπή. Το ζήτημα της έλλειψης επιστημονικά έγκυρης μεθόδου δοκιμής με μερικώς γεμάτο δοχείο δεν παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να προκρίνει τη μέθοδο δοκιμής με άδειο δοχείο. Επομένως, η επιλογή που όφειλε να κάνει η Επιτροπή δεν ήταν μεταξύ της μεθόδου δοκιμής με άδειο δοχείο και κάποιας μεθόδου δοκιμής με μερικώς γεμάτο δοχείο. Η επιβεβλημένη επιλογή ήταν μεταξύ είτε μίας από τις διαφορετικές μεθόδους δοκιμής με μερικώς γεμάτο δοχείο είτε της μη πρόβλεψης καμίας μεθόδου δοκιμής.

55. Στην κατόπιν αναπομπής ακυρωτική απόφασή του, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι, προκειμένου να είναι επιτρεπτή η επιλογή της μεθόδου δοκιμής με άδειο δοχείο, απαιτείτο τροποποίηση της βασικής νομοθετικής πράξης⁴¹. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ωστόσο, η Επιτροπή εξήγησε ότι η υποβολή πρότασης για τη νομοθετική τροποποίηση του άρθρου 10 της οδηγίας 2010/30 θα αποτελούσε λύση παράλογη και δυσεφάρμοστη. Και τούτο όχι μόνο διότι η προετοιμασία μιας τέτοιας πρότασης θα ήταν χρονοβόρα, αλλά και διότι θα στερούσε από τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό 665/2013 το στοιχείο του συγχρονισμού με τους κανόνες για τον οικολογικό σχεδιασμό, ενώ το ζητούμενο είναι τα οικεία νομικά πλαίσια της Ένωσης για την ενεργειακή επισήμανση και τον οικολογικό σχεδιασμό των συνδεδόμενων με την ενέργεια προϊόντων να λειτουργούν συντονισμένα και κατά τρόπο ώστε να αλληλοενισχύονται.

56. Όσο και αν η αιτίαση αυτή μπορεί να θεωρηθεί βάσιμη, εντούτοις δεν μπορεί να δικαιολογήσει την επιλογή μιας μεθόδου δοκιμής η οποία δεν είναι επιτρεπτή βάσει του δικαίου της ΕΕ, ήτοι της μεθόδου δοκιμής με άδειο δοχείο.

57. Κατά συνέπεια, θεωρώ βάσιμο τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, κατά τον οποίο το Γενικό Δικαστήριο προέβη σε εσφαλμένο χαρακτηρισμό των λόγων που προέβαλε η Dyson προς στήριξη της αγωγής της.

⁴¹ Βλ. απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2018, Dyson κατά Επιτροπής (T-544/13 RENV, EU:T:2018:761, σκέψη 76)· βλ. περαιτέρω σημείο 32 των παρουσών προτάσεων.

B. Επί του δεύτερου λόγου αναιρέσεως

58. Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως η Dyson παραπονείται, κατ' ουσίαν, ότι το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένως έκρινε, στις σκέψεις 37 και 38 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η εκ μέρους της Επιτροπής παράβαση μιας απαίτησης η οποία δεν ενέπιπτε στη διακριτική της ευχέρεια δεν συνιστούσε αφεαυτής κατάφωρη παράβαση, λαμβανομένου υπόψη του ιδιαίτερου πλαισίου της υπό κρίση υποθέσεως. Κατά τη Dyson, η απαίτηση για μέτρηση της κατανάλωσης ενέργειας «κατά τη χρήση» αποτελούσε ουσιώδες στοιχείο της οδηγίας 2010/30, διά του οποίου ο νομοθέτης της Ένωσης απέβλεψε στον περιορισμό της διακριτικής ευχέρειας της Επιτροπής. Η Επιτροπή γνώριζε τόσο ότι η μέθοδος δοκιμής με άδειο δοχείο ήταν παραπλανητική –καθώς αυτό προέκυπτε από σχετική έκθεση δικών της εμπειρογνομόνων αλλά και από τις απαντήσεις που δόθηκαν κατά τις διαβουλεύσεις με τους ενδιαφερόμενους–, όσο και ότι εγκυμονούσε κινδύνους για το περιβάλλον και εμπόδιζε τους κατασκευαστές να ενημερώσουν τους καταναλωτές για τους κινδύνους αυτούς. Όπως υπογράμμισε η Dyson κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, εφόσον το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η Επιτροπή δεν διέθετε διακριτική ευχέρεια, η κρίση του αυτή θα έπρεπε να έχει καθοριστική σημασία⁴².

59. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το Γενικό Δικαστήριο ορθώς εφάρμοσε τους νομικούς κανόνες περί κατάφωρης παράβασης σε συνάρτηση με τη διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής⁴³. Όπως υποστήριξε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το Δικαστήριο θα πρέπει να αποδεχθεί την προσέγγιση της νομολογίας του Γενικού Δικαστηρίου κατά την οποία η έλλειψη διακριτικής ευχέρειας δεν στοιχειοθετεί αυτομάτως τη διαπίστωση περί κατάφωρης παράβασης, αλλά θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και άλλα στοιχεία τα οποία έχει προδιαγράψει η νομολογία. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η Επιτροπή ισχυρίστηκε περαιτέρω ότι, μολονότι η ύπαρξη περιορισμένης ή και καθόλου διακριτικής ευχέρειας οδηγεί στη διαπίστωση κατάφωρης παράβασης εφόσον το δίκαιο της Ένωσης ορίζει σαφείς και ακριβείς υποχρεώσεις, εν προκειμένω κάτι τέτοιο δεν ισχύει.

60. Αρκεί άραγε το γεγονός ότι ο κανόνας του δικαίου της Ένωσης που παραβιάσθηκε δεν παρέχει καθόλου διακριτική ευχέρεια στο εκάστοτε θεσμικό όργανο της Ένωσης προκειμένου να θεωρηθεί η παράβαση αυτή κατάφωρη, ή θα πρέπει το Δικαστήριο να λάβει οπωσδήποτε υπόψη και άλλα στοιχεία, τα οποία μπορεί να καθιστούν την παράβαση συγγνωστή;

61. Κατά τη γνώμη μου, η απάντηση στο ερώτημα αυτό δεν προκύπτει σαφώς από τη νομολογία. Εξίσου σημαντικό είναι το γεγονός ότι η νομολογία δεν παρέχει καθοδήγηση όσον αφορά το πώς διαπιστώνεται αν το εκάστοτε θεσμικό όργανο διαθέτει διακριτική ευχέρεια. Με την πάροδο των ετών, ορισμένοι γενικοί εισαγγελείς⁴⁴ καθώς και μέρος της θεωρίας⁴⁵ έχουν επισημάνει την

⁴² Προς στήριξη της απόψεώς της αυτής, η Dyson επικαλείται, μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 10ης Ιουλίου 2003, Επιτροπή κατά Fresh Marine (C-472/00 P, EU:C:2003:399), της 16ης Οκτωβρίου 2008, Synthon (EU:C:2008:565), της 4ης Απριλίου 2017, Διαμεσολαβητής κατά Staelen (C-337/15 P, EU:C:2017:256, ιδίως σκέψη 57), της 30ής Μαΐου 2017, Safa Nicu Sepahan κατά Συμβουλίου (C-45/15 P, EU:C:2017:402), και της 20ής Ιανουαρίου 2021, Επιτροπή κατά Printeos (C-301/19 P, EU:C:2021:39).

⁴³ Προς στήριξη της απόψεώς της αυτής, η Επιτροπή επικαλείται, μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 4ης Ιουλίου 2000, Bergaderm και Gourpil κατά Επιτροπής (C-352/98 P, EU:C:2000:361), της 26ης Ιανουαρίου 2006, Medici Grimm κατά Συμβουλίου (T-364/03, EU:T:2006:28), της 3ης Μαρτίου 2010, Artegodan κατά Επιτροπής (T-429/05, EU:T:2010:60), και της 23ης Νοεμβρίου 2011, Sison κατά Συμβουλίου (T-341/07, EU:T:2011:687).

⁴⁴ Βλ., συναφώς, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα P. Léger στην υπόθεση Köbler (C-224/01, EU:C:2003:207, σημεία 134 έως 139), και προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Y. Bot στην υπόθεση Synthon (C-452/06, EU:C:2008:393, σημεία 121 έως 123).

⁴⁵ Βλ., για παράδειγμα, Hilsen, C., «The Role of Discretion in EC Law on Non-Contractual Liability», *Common Market Law Review*, τόμος 42, 2005, σ. 677, ιδίως σ. 693 (όπου επισημάνεται η «παράδοση κυκλικότητα» της νομολογίας)· Biondi, A. και Farley, M., «The Right to Damages in EU Law», Kluwer, 2009, σ. 41 (όπου διατυπώνεται η εκτίμηση ότι εμφανίζονται «επαμφοτερίζουσες αιτιολογήσεις» στη νομολογία).

ασάφεια της νομολογίας και, εξ αυτού του λόγου, έχουν διατυπώσει τις αμφιβολίες τους σχετικά με τη λυσιτέλεια του κριτηρίου της διακριτικής ευχέρειας, δεδομένου ότι η διερεύνηση του ζητήματος αν η παράβαση είναι κατάφωρη εξαρτάται ούτως ή άλλως και από άλλα στοιχεία.

62. Από την ανάλυσή μου επί της υπάρχουσας νομολογίας προκύπτει ότι ναι μεν η ύπαρξη ή μη διακριτικής ευχέρειας παίζει ρόλο κατά την εκτίμηση του αν μια παράβαση κανόνα δικαίου της Ένωσης μπορεί να χαρακτηριστεί κατάφωρη, ωστόσο ο ρόλος αυτός δεν είναι αποφασιστικής σημασίας. Υπό το πρίσμα αυτό, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον έκρινε, στις σκέψεις 37 και 38 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι δεν αρκεί η έλλειψη διακριτικής ευχέρειας προκειμένου να διαπιστωθεί η διάπραξη κατάφωρης παράβασης, και ότι θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να εξακριβωθεί αν υπάρχουν άλλα στοιχεία τα οποία θα μπορούσαν να καταστήσουν την παράβαση συγγνωστή.

63. Στη συνέχεια, θα εξετάσω εν συντομία τη σχετική με την ευθύνη της Ένωσης και την ευθύνη του κράτους νομολογία⁴⁶.

1. Επί της σχετικής με την ευθύνη της Ένωσης και την ευθύνη του κράτους νομολογίας

64. Όπως είναι γνωστό, από την έκδοση της αποφάσεως Bergaderm⁴⁷ και εφεξής, η νομολογία σχετικά με την ευθύνη προς αποζημίωση λόγω παράβασης του δικαίου της Ένωσης, είτε υπόχρεος είναι η Ένωση είτε το κράτος, έχει εξελιχθεί κατά τρόπο αρμονικό. Παραπέμποντας στην προηγούμενη απόφασή του σχετικά με την ευθύνη του κράτους στην υπόθεση Brasserie⁴⁸, το Δικαστήριο υπενθύμισε στην απόφαση Bergaderm ότι οι προϋποθέσεις θεμελιώσεως της ευθύνης της Ένωσης και των κρατών μελών για τις ζημίες που προκαλούνται στους ιδιώτες λόγω παραβάσεως του δικαίου της Ένωσης δεν πρέπει να διαφέρουν μεταξύ τους. Και τούτο διότι η προστασία των δικαιωμάτων τα οποία οι ιδιώτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης δεν μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με το αν τη ζημία την έχει προκαλέσει αρχή της Ένωσης ή εθνική αρχή⁴⁹.

65. Τούτο σημαίνει ότι, κατά την εξέλιξή της, η νομολογία σχετικά με τις προϋποθέσεις θεμελίωσης εξωσυμβατικής ευθύνης της Ένωσης, περιλαμβανομένης και της περίπτωσης κατάφωρης παράβασης, έχει ευθυγραμμιστεί με τη νομολογία σχετικά με την ευθύνη του κράτους. Έτσι, στην απόφαση Bergaderm, το Δικαστήριο διατύπωσε εκ νέου το κριτήριο που είχε, κατά τα φαινόμενα, σαφώς καθιερωθεί με την προηγούμενη νομολογία του σχετικά με την ευθύνη του κράτους, και κατά το οποίο η εκτίμηση του κατάφωρου ή μη χαρακτήρα της παράβασης εξαρτάται από το αν το κράτος μέλος ή το θεσμικό όργανο της Ένωσης διέθετε ή όχι διακριτική ευχέρεια καθ' όν χρόνο φέρεται να ενήργησε κατά παράβαση του δικαίου της Ένωσης. Οσάκις το οικείο θεσμικό όργανο δεν διαθέτει παρά μόνο πολύ περιορισμένη, ή και καθόλου, διακριτική ευχέρεια, η απλή παράβαση του δικαίου της Ένωσης θεωρείται ότι αρκεί προς απόδειξη της υπάρξεως κατάφωρης παραβάσεως⁵⁰.

⁴⁶ Λόγω των περιορισμών που επιβάλλει η ανάγκη να μην είναι οι προτάσεις υπερβολικά μακροσκελείς, δεν θα προβώ σε λεπτομερή ανάλυση της πλούσιας νομολογίας επί του ζητήματος. Αντίθετα, θα περιοριστώ στην παρουσίαση ορισμένων κοινών στοιχείων που θα μπορούσαν να συμβάλουν στον εξορθολογισμό της νομολογίας αυτής.

⁴⁷ Βλ. απόφαση της 4ης Ιουλίου 2000, Bergaderm και Goupil κατά Επιτροπής (C-352/98 P, στο εξής: απόφαση Bergaderm, EU:C:2000:361).

⁴⁸ Βλ. απόφαση της 5ης Μαρτίου 1996, Brasserie du Pêcheur και Factortame (C-46/93 και C-48/93, στο εξής: απόφαση Brasserie, EU:C:1996:79, σκέψη 42).

⁴⁹ Βλ. απόφαση της 4ης Ιουλίου 2000, Bergaderm και Goupil κατά Επιτροπής (C-352/98 P, EU:C:2000:361, σκέψη 41).

⁵⁰ Βλ. απόφαση της 4ης Ιουλίου 2000, Bergaderm και Goupil κατά Επιτροπής (C-352/98 P, EU:C:2000:361, σκέψεις 43 και 44).

66. Η διάκριση αυτή μεταξύ της ύπαρξης ή μη διακριτικής ευχέρειας απορρέει από δύο υποθέσεις οι οποίες υπήρξαν καθοριστικές για τη διαμόρφωση της έννοιας της ευθύνης του κράτους. Στην πρώτη υπόθεση στην οποία το Δικαστήριο έθεσε την αρχή της ευθύνης του κράτους, ήτοι στην υπόθεση Francovich⁵¹, το Δικαστήριο δεν περιέλαβε καν στις προϋποθέσεις της ευθύνης τον κατάφωρο χαρακτήρα της παράβασης⁵². Εντούτοις, στις περιστάσεις της υποθέσεως εκείνης, το κράτος μέλος ενεργούσε σε τομέα του δικαίου της Ένωσης στον οποίο δεν διέθετε καθόλου διακριτική ευχέρεια. Στην υπόθεση εκείνη η παράβαση συνίστατο στην παράλειψη του κράτους μέλους να μεταφέρει εγκαίρως στο εσωτερικό δίκαιο συγκεκριμένη οδηγία. Μολονότι τα κράτη μέλη διαθέτουν, κατά κανόνα, την ευχέρεια επιλογής των μέτρων διά των οποίων θα μεταφέρουν μια οδηγία στο εθνικό τους δίκαιο, ωστόσο δεν μπορούν να επιλέξουν να μη μεταφέρουν καθόλου την οδηγία. Σε μια τέτοια περίπτωση, είναι σαφές ότι η απλή παράβαση της ενωσιακής νομοθεσίας (ήτοι η παράλειψη μεταφοράς της οδηγίας) γεννά αφεαυτής ευθύνη του κράτους μέλους έναντι του προσώπου που υπέστη ζημία συνεπεία της παράλειψης αυτής.

67. Η κατάσταση θα διέφερε αν το κράτος μέλος είχε μεταφέρει μεν την οδηγία, αλλά κατά τρόπο εσφαλμένο. Πράγματι, τα κράτη μέλη διαθέτουν την ευχέρεια να επιλέξουν με ποιον τρόπο θα μεταφέρουν μια οδηγία στο εθνικό δίκαιο, ως εκ τούτου τυχόν σφάλμα τους μπορεί, υπό ορισμένες περιστάσεις, να είναι συγγνωστό και να μην επισύρει ευθύνη. Ωστόσο, η πρώτη υπόθεση στην οποία το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να αποφανθεί επί του πώς στοιχειοθετείται ευθύνη στην περίπτωση που το κράτος μέλος διαθέτει ευχέρεια επιλογής δεν αφορούσε μεταφορά οδηγίας στο εθνικό δίκαιο, αλλά παράβαση διατάξεως της Συνθήκης. Στην υπόθεση Brasserie⁵³, η παράβαση του δικαίου της Ένωσης που διέπραξαν τα δύο εμπλεκόμενα κράτη μέλη συνίστατο στο ότι επέλεξαν να θεσπίσουν εθνικά νομοθετικά μέτρα (σχετικά με τις προϋποθέσεις καθαρότητας του ζύθου και τα νηολόγια, αντιστοίχως) κατά παράβαση των κανόνων της Συνθήκης για την εσωτερική αγορά. Τα κράτη μέλη διέθεταν βέβαια διακριτική ευχέρεια όσον αφορά τον τρόπο άσκησης της κανονιστικής τους αρμοδιότητας. Ωστόσο, οι εν λόγω κανόνες της Συνθήκης έθεταν περιορισμούς στη διακριτική τους ευχέρεια όσον αφορά την επιλογή των κατάλληλων μέτρων. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Δικαστήριο κατέληξε στην κρίση ότι, οσάκις ένα κράτος μέλος δρα σε τομέα στον οποίο διαθέτει ευρεία διακριτική ευχέρεια, ευθύνη μπορεί να γεννάται μόνον εφόσον η παράβαση είναι κατάφωρη.

68. Ο λόγος για τον οποίο τα θεσμικά όργανα της Ένωσης ή των κρατών μελών δεν υπέχουν ευθύνη για κάθε παράβαση κανόνα δικαίου της Ένωσης, παρά μόνο για κατάφωρη παράβαση, απορρέει από την ανάγκη στάθμισης μεταξύ, αφενός, της προστασίας των ιδιωτών έναντι των παράνομων ενεργειών των θεσμικών οργάνων (της Ένωσης ή των κρατών μελών), και, αφετέρου, της διακριτικής ευχέρειας που πρέπει να καταλείπεται στα εν λόγω θεσμικά όργανα προκειμένου να μην παραλύει η δράση τους⁵⁴.

69. Στην απόφαση Brasserie⁵⁵, το Δικαστήριο έκρινε ότι, στις περιπτώσεις όπου το κράτος μέλος διαθέτει διακριτική ευχέρεια, αποφασιστικό κριτήριο για να θεωρηθεί κατάφωρη μια παράβαση του δικαίου της Ένωσης είναι το αν συντρέχει εκ μέρους του κράτους μέλους πρόδηλη και

⁵¹ Βλ. απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 1991, Francovich κ.λπ. (C-6/90 και C-9/90, EU:C:1991:428, σκέψεις 38 έως 41, 44 και 45).

⁵² Αυτό εξηγείται από τις περιστάσεις της υποθέσεως Francovich, όπου γενεσιουργός αιτία της ζημίας ήταν η παράλειψη μεταφοράς οδηγίας. Δεδομένου ότι δεν υπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών το αν θα αποφασίσουν να μεταφέρουν στο εθνικό τους δίκαιο μια οδηγία, θα μπορούσε να συναχθεί σιωπηρώς ότι η παράβαση ήταν κατάφωρη. Η ερμηνεία αυτή της υποθέσεως Francovich επιβεβαιώθηκε αργότερα από τη νομολογία. Βλ., για παράδειγμα, αποφάσεις της 8ης Οκτωβρίου 1996, Dillenkofer κ.λπ. (C-178/94, C-179/94 και C-188/94 έως C-190/94, EU:C:1996:375, σκέψη 23), και της 15ης Ιουνίου 1999, Rechberger κ.λπ. (C-140/97, EU:C:1999:306, σκέψη 51).

⁵³ Βλ. απόφαση της 5ης Μαρτίου 1996 (C-46/93 και C-48/93, EU:C:1996:79, σκέψεις 47 έως 51).

⁵⁴ Βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2019, HTTS κατά Συμβουλίου (C-123/18 P, EU:C:2019:694, σκέψη 34).

⁵⁵ Βλ. απόφαση της 5ης Μαρτίου 1996 (C-46/93 και C-48/93, EU:C:1996:79, σκέψη 55).

σοβαρή υπέρβαση των ορίων που επιβάλλονται στη διακριτική του ευχέρεια. Από την έκδοση της αποφάσεως Bergaderm και εφεξής, το ίδιο αυτό κριτήριο χρησιμοποιείται και προκειμένου να διαπιστωθεί ο κατάφωρος ή μη χαρακτήρας παράβασης που διαπράττεται από θεσμικά όργανα της Ένωσης⁵⁶.

70. Όσον αφορά δε την εκτίμηση περί του αν συντρέχει εκ μέρους κράτους μέλους πρόδηλη και σοβαρή υπέρβαση των ορίων που επιβάλλονται στη διακριτική του ευχέρεια, το Δικαστήριο παρέθεσε, στην απόφαση Brasserie⁵⁷, συγκεκριμένα στοιχεία τα οποία μπορούν να λαμβάνονται υπόψη⁵⁸. Για παράδειγμα, τυχόν έλλειψη σαφήνειας ή ακρίβειας του παραβιαζομένου κανόνα, ή το γεγονός ότι η στάση ενός οργάνου της Ένωσης μπορεί να συνετέλεσε στην παράλειψη ενδέχεται να καθιστούν συγγνωστή την παράβαση. Από την άλλη πλευρά, ο ηθελημένος χαρακτήρας της παράβασης ή το γεγονός ότι αυτή συνεχίζεται παρά την έκδοση δικαστικής αποφάσεως που διαπιστώνει την προσαπτόμενη παράβαση ή την ύπαρξη πάγιας σχετικής νομολογίας του Δικαστηρίου αποτελούν στοιχεία που μπορούν να οδηγήσουν στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για κατάφωρη παράβαση. Εν πάση περιπτώσει, από τη νομολογία φαίνεται να προκύπτει ότι η απαρίθμηση των στοιχείων που παρατίθενται στην απόφαση Brasserie δεν είναι εξαντλητική⁵⁹.

71. Πρέπει να επισημανθεί ότι, στην απόφαση Brasserie, τα στοιχεία που ενδέχεται να καθιστούν συγγνωστή την παράβαση αφορούσαν περίπτωση στην οποία τα εμπλεκόμενα κράτη μέλη διέθεταν ευρεία διακριτική ευχέρεια.

72. Επομένως, όταν το Δικαστήριο κατέληξε, με την απόφαση Bergaderm, να ευθυγραμμίσει το καθεστώς που διέπει την ευθύνη της Ένωσης με εκείνο που διέπει την ευθύνη του κράτους, φαινόταν ότι υπήρχαν ήδη σαφείς κανόνες για τη διαπίστωση του κατάφωρου χαρακτήρα της παράβασης. Εάν ένα θεσμικό όργανο της Ένωσης διέθετε περιορισμένη ή και καθόλου διακριτική ευχέρεια, τότε η απλή παράβαση του δικαίου της Ένωσης ήταν αφεαυτής κατάφωρη. Εάν, αντιθέτως, το θεσμικό όργανο της Ένωσης διέθετε ευρύτερη διακριτική ευχέρεια, τότε η παράβαση ήταν κατάφωρη μόνον εφόσον το εν λόγω θεσμικό όργανο είχε υπερβεί κατά τρόπο πρόδηλο και σοβαρό τα όρια της διακριτικής του ευχέρειας. Ανάλογα με τις περιστάσεις της εκάστοτε υπόθεσης, τα Δικαστήρια της Ένωσης όφειλαν να λάβουν υπόψη διαφορετικά στοιχεία προκειμένου να κρίνουν αν η παράβαση ήταν συγγνωστή ή όχι.

73. Όσον αφορά την υπό κρίση υπόθεση, αν οι κανόνες που έχει προδιαγράψει η νομολογία σχετικά με την εκτίμηση του κατάφωρου χαρακτήρα της παράβασης ήταν πράγματι τόσο σαφείς, τότε θα προέκυπτε το συμπέρασμα ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο. Μολονότι έκρινε ότι δεν ήταν επιτρεπτό για την Επιτροπή, στο πλαίσιο της διακριτικής ευχέρειας που διέθετε, να προκρίνει τη μέθοδο δοκιμής με άδειο δοχείο, εντούτοις έλαβε υπόψη και άλλα στοιχεία.

⁵⁶ Βλ. απόφαση της 4ης Ιουλίου 2000, Bergaderm και Goupil κατά Επιτροπής (C-352/98 P, EU:C:2000:361, σκέψη 43). Βλ. επίσης, για παράδειγμα, αποφάσεις της 4ης Απριλίου 2017, Διαμεσολαβητής κατά Staelen (C-337/15 P, EU:C:2017:256, σκέψη 31), της 10ης Σεπτεμβρίου 2019, HTTS κατά Συμβουλίου (C-123/18 P, EU:C:2019:694, σκέψη 33), και της 16ης Ιουνίου 2022, SGL Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-65/21 P και C-73/21 P έως C-75/21 P, EU:C:2022:470, σκέψη 47).

⁵⁷ Βλ. απόφαση της 5ης Μαρτίου 1996 (C-46/93 και C-48/93, EU:C:1996:79, σκέψεις 56 και 57).

⁵⁸ Στη σκέψη 43 της αποφάσεως Brasserie, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι «[τ]ο καθεστώς το οποίο έχει καθιερώσει το Δικαστήριο βάσει του [άρθρου] 340 ΣΛΕΕ, ειδικά όσον αφορά την ευθύνη εκ κανονιστικών πράξεων, λαμβάνει ιδίως υπόψη την πολυπλοκότητα των προς ρύθμιση καταστάσεων, τις δυσχέρειες εφαρμογής ή ερμηνείας των διατάξεων και, ειδικότερα, τα περιθώρια εκτιμήσεως που διαθέτει η εκδίδουσα την αμφισβητούμενη πράξη αρχή.»

⁵⁹ Όσον αφορά την ευθύνη της Ένωσης, βλ., για παράδειγμα, αποφάσεις της 10ης Σεπτεμβρίου 2019, HTTS κατά Συμβουλίου (C-123/18 P, EU:C:2019:694, σκέψη 33) («μεταξύ άλλων»), και της 22ας Σεπτεμβρίου 2022, IMG κατά Επιτροπής (C-619/20 P και C-620/20 P, EU:C:2022:722, σκέψη 146) («μεταξύ άλλων»). Όσον αφορά την ευθύνη του κράτους, βλ., για παράδειγμα, αποφάσεις της 28ης Ιουλίου 2016, Tomášová (C-168/15, EU:C:2016:602, σκέψη 25) («ιδίως»), και της 4ης Οκτωβρίου 2018, Kantarev (C-571/16, EU:C:2018:807, σκέψη 105) («μεταξύ άλλων»).

74. Ωστόσο, η εξέλιξη της νομολογίας που ακολούθησε την έκδοση της απόφασης Bergaderm δεν συνηγορεί υπέρ της διαπίστωσης ότι είναι πράγματι τόσο σαφής η διάκριση μεταξύ του πότε υφίσταται διακριτική ευχέρεια και πότε όχι, ούτε η συσχέτιση μεταξύ διακριτικής ευχέρειας και κατάφωρου χαρακτήρα της παράβασης.

75. Στην επόμενη ενότητα των παρούσων προτάσεων θα επιχειρήσω μια ταξινόμηση, καθώς και μια σύντομη ανάλυση, της εν λόγω νομολογίας.

2. Ταξινόμηση της νομολογίας που ακολούθησε την έκδοση της απόφασης Bergaderm

76. Για τις ανάγκες της υπό κρίση υπόθεσης, η νομολογία που ακολούθησε την έκδοση της απόφασης Bergaderm μπορεί να ταξινομηθεί σε τέσσερις διακριτές δέσμες υποθέσεων: πρώτον, υποθέσεις στις οποίες τα Δικαστήρια της Ένωσης έκριναν ότι δεν υπήρχε καθόλου διακριτική ευχέρεια και ως εκ τούτου διαπίστωσαν κατάφωρη παράβαση· δεύτερον, υποθέσεις στις οποίες τα Δικαστήρια της Ένωσης έκριναν ότι υπήρχε περιορισμένη ή καθόλου διακριτική ευχέρεια, πλην όμως, μετά από εξέταση διαφόρων στοιχείων, έκριναν ότι η παράβαση δεν ήταν κατάφωρη· τρίτον, υποθέσεις στις οποίες τα Δικαστήρια της Ένωσης έκριναν ότι υπήρχε διακριτική ευχέρεια και, αφού εξέτασαν διάφορα στοιχεία, διαπίστωσαν ότι η παράβαση ήταν κατάφωρη· και τέταρτον, υποθέσεις στις οποίες τα Δικαστήρια της Ένωσης έκριναν ότι υπήρχε διακριτική ευχέρεια, μετά όμως από εξέταση διαφόρων στοιχείων αποφάνθηκαν ότι η παράβαση δεν ήταν κατάφωρη.

α) Η πρώτη δέσμη υποθέσεων

77. Κατ' αρχάς, υπάρχουν στη νομολογία περιπτώσεις όπου τα Δικαστήρια της Ένωσης έκριναν ότι το θεσμικό όργανο που διέπραξε την παράβαση δεν διέθετε καθόλου διακριτική ευχέρεια, και ότι, επομένως, η ευθύνη προέκυπτε αυτομάτως. Οι σχετικές υποθέσεις αφορούν άλλοτε την ευθύνη της Ένωσης⁶⁰ και άλλοτε εκείνη του κράτους⁶¹.

78. Παρουσιάζει ενδιαφέρον το γεγονός ότι, σε ορισμένες από τις υποθέσεις της δέσμης αυτής που αφορούσαν την ευθύνη του κράτους, το ζήτημα δεν ήταν η μη έγκαιρη μεταφορά οδηγίας στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών, αλλά η πλημμελής μεταφορά της οδηγίας, ήτοι επρόκειτο για περιπτώσεις όπου τα κράτη μέλη κατά κανόνα διαθέτουν ευχέρεια επιλογής. Εντούτοις, το Δικαστήριο έκρινε στις υποθέσεις εκείνες ότι τα κράτη μέλη δεν διέθεταν καθόλου διακριτική ευχέρεια. Κρίσιμο στοιχείο για το Δικαστήριο ήταν ο βαθμός σαφήνειας και ακρίβειας του κανόνα που παραβιάστηκε, ο οποίος δεν επέτρεπε αμφιβολίες όσον αφορά το αποτέλεσμα που έπρεπε να επιτύχουν τα κράτη μέλη.

⁶⁰ Βλ., για παράδειγμα, αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 2009, Επιτροπή κατά Schneider Electric (C-440/07 P, EU:C:2009:459, σκέψεις 166 έως 173), της 4ης Απριλίου 2017, Διαμεσολαβητής κατά Staelen (C-337/15 P, EU:C:2017:256, σκέψη 57), της 20ής Ιανουαρίου 2021, Επιτροπή κατά Printeos (C-301/19 P, EU:C:2021:39, σκέψεις 103 έως 106), της 28ης Οκτωβρίου 2021, Vialto Consulting κατά Επιτροπής (C-650/19 P, EU:C:2021:879), της 24ης Οκτωβρίου 2000, Fresh Marine κατά Επιτροπής (T-178/98, EU:T:2000:240, σκέψεις 57, 76 και 82) (η οποία επικυρώθηκε κατ' αναίρεση με την απόφαση της 10ης Ιουλίου 2003, Επιτροπή κατά Fresh Marine, C-472/00 P, EU:C:2003:399, σκέψεις 28 έως 32), της 25ης Νοεμβρίου 2014, Safa Nicu Sepahan κατά Συμβουλίου (T-384/11, EU:T:2014:986, σκέψεις 59 έως 69) (η οποία επικυρώθηκε κατ' αναίρεση με την απόφαση της 30ής Μαΐου 2017, Safa Nicu Sepahan κατά Συμβουλίου, C-45/15 P, EU:C:2017:402, σκέψεις 32 έως 42), της 14ης Δεκεμβρίου 2018, East West Consulting κατά Επιτροπής (T-298/16, EU:T:2018:967, σκέψεις 146 έως 153), της 19ης Ιανουαρίου 2022, Deutsche Telekom κατά Επιτροπής (T-610/19, EU:T:2022:15, σκέψεις 112 και 113) (εκκρεμεί αίτηση αναίρεσεως στην C-221/22 P), και της 23ης Φεβρουαρίου 2022, United Parcel Service κατά Επιτροπής (T-834/17, EU:T:2022:84, σκέψεις 104 έως 123) (εκκρεμεί αίτηση αναίρεσεως στην C-297/22 P).

⁶¹ Βλ., για παράδειγμα, αποφάσεις της 18ης Ιανουαρίου 2001, Stockholm Lindöpark (C-150/99, EU:C:2001:34, σκέψεις 40 έως 42), της 28ης Ιουνίου 2001, Larsy (C-118/00, EU:C:2001:368, σκέψεις 41 έως 55), της 17ης Απριλίου 2007, AGM-COS.MET (C-470/03, EU:C:2007:213, σκέψεις 82 και 86), της 16ης Οκτωβρίου 2008, Synthon (C-452/06, EU:C:2008:565, σκέψεις 39 έως 46), και της 4ης Οκτωβρίου 2018, Kantarev (C-571/16, EU:C:2018:807, σκέψεις 106 έως 108 και 115).

79. Εφαρμόζοντας στην υπό κρίση υπόθεση τη συλλογιστική αυτής της δέσμης αποφάσεων, θα ήταν δυνατόν να συναχθεί το συμπέρασμα –στο οποίο και κατέληξε το Γενικό Δικαστήριο– ότι το εύρος της διακριτικής ευχέρειας που διέθετε η Επιτροπή δεν ήταν αρκετό ώστε να της επιτρέπεται να προκρίνει τη μέθοδο δοκιμής με άδειο δοχείο, διότι ο κανόνας της βασικής νομοθετικής πράξης που επέβαλλε τη δοκιμή των ηλεκτρικών σκουπών «κατά τη χρήση» ήταν σαφής. Ωστόσο, οι αποφάσεις που συγκαταλέγονται στην πρώτη δέσμη της νομολογίας υποδεικνύουν ότι, στην περίπτωση αυτή, και αντιθέτως προς ό,τι έκρινε το Γενικό Δικαστήριο, η ευθύνη θα έπρεπε να προκύπτει αυτομάτως.

β) Η δεύτερη δέσμη υποθέσεων

80. Υπάρχουν επίσης αποφάσεις που κινούνται σε διαφορετική κατεύθυνση. Στη δεύτερη δέσμη συγκαταλέγονται υποθέσεις στις οποίες τα Δικαστήρια της Ένωσης έκριναν μεν ότι ο κανόνας δικαίου της Ένωσης που παραβιάστηκε δεν κατέλειπε καθόλου διακριτική ευχέρεια, πλην όμως αποφάνθηκαν, μετά από εκτίμηση άλλων στοιχείων, ότι η παράβαση ήταν συγγνωστή. Ως εκ τούτου, δεν προέκυπτε ευθύνη. Παραδείγματα τέτοιων υποθέσεων που να αφορούν την ευθύνη του κράτους είναι δυσεύρετα⁶², απαντούν όμως συχνότερα στη σχετική με την ευθύνη της Ένωσης νομολογία⁶³.

81. Για παράδειγμα, αντικείμενο της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση *Holcim (Deutschland)* κατά Επιτροπής⁶⁴ ήταν η επιστροφή των εξόδων συστάσεως τραπεζικής εγγυήσεως στα οποία υποβλήθηκε η ενάγουσα της υπόθεσης εκείνης, κατόπιν προστίμου που της επιβλήθηκε με απόφαση της Επιτροπής στον τομέα του δικαίου του ανταγωνισμού, η οποία αργότερα ακυρώθηκε. Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι, υπό τις περιστάσεις εκείνες, η διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής ήταν περιορισμένη, συνεπώς η παράβαση, δηλαδή η ανεπάρκεια των αποδείξεων που προσκομίστηκαν προς στήριξη των προσαπτομένων στην ενάγουσα πρακτικών, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι αρκεί για την απόδειξη της υπάρξεως κατάφωρης παραβάσεως. Εντούτοις, λαμβάνοντας υπόψη την πολυπλοκότητα της υποθέσεως καθώς και τις δυσχέρειες εφαρμογής των διατάξεων της Συνθήκης περί συμπράξεων, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η παράβαση δεν ήταν κατάφωρη. Στην κατ' αναίρεση δίκη⁶⁵, το Δικαστήριο επικύρωσε την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου⁶⁶.

82. Εφαρμόζοντας στην υπό κρίση υπόθεση τη συλλογιστική αυτή, θα μπορούσε να συναχθεί το συμπέρασμα ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον έκρινε ότι μπορεί να εξετάσει πρόσθετα στοιχεία, μολονότι είχε ήδη διαπιστώσει ότι το εύρος της διακριτικής ευχέρειας που διέθετε η Επιτροπή δεν ήταν αρκετό ώστε να της επιτρέπεται να

⁶² Φαίνεται ότι ένα από τα ελάχιστα παραδείγματα υποθέσεων που μπορούν να ενταχθούν στην κατηγορία αυτή, και όπου το Δικαστήριο δέχθηκε ότι το κράτος μέλος μπορεί να μην υπέχει ευθύνη ακόμη και αν δεν διέθετε καθόλου διακριτική ευχέρεια, αποτελεί η απόφαση της 4ης Ιουλίου 2000, *Haim* (C-424/97, EU:C:2000:357).

⁶³ Βλ., για παράδειγμα, αποφάσεις της 12ης Ιουλίου 2001, *Comafica και Dole Fresh Fruit Europe* κατά Επιτροπής (T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 και T-225/99, EU:T:2001:184, σκέψεις 137 έως 150), της 21ης Απριλίου 2005, *Holcim (Deutschland)* κατά Επιτροπής (T-28/03, EU:T:2005:139, σκέψεις 100 έως 116) [η οποία επικυρώθηκε κατ' αναίρεση με την απόφαση της 19ης Απριλίου 2007, *Holcim (Deutschland)* κατά Επιτροπής, C-282/05 P, EU:C:2007:226, σκέψη 51], της 26ης Ιανουαρίου 2006, *Medici Grimm* κατά Συμβουλίου (T-364/03, EU:T:2006:28, σκέψεις 82 έως 98), της 3ης Μαρτίου 2010, *Artegodan* κατά Επιτροπής (T-429/05, EU:T:2010:60, σκέψεις 104 έως 112) (η οποία επικυρώθηκε κατ' αναίρεση με την απόφαση της 19ης Απριλίου 2012, *Artegodan* κατά Επιτροπής, C-221/10 P, EU:C:2012:216, σκέψεις 108 και 109), και της 23ης Νοεμβρίου 2011, *Sison* κατά Συμβουλίου (T-341/07, EU:T:2011:687, σκέψεις 57 έως 74).

⁶⁴ Βλ. απόφαση της 21ης Απριλίου 2005 (T-28/03, EU:T:2005:139, σκέψεις 100 έως 116).

⁶⁵ Βλ. απόφαση της 19ης Απριλίου 2007, *Holcim (Deutschland)* κατά Επιτροπής (C-282/05 P, EU:C:2007:226, σκέψη 51).

⁶⁶ Παρόμοιο παράδειγμα αποτελεί η απόφαση της 19ης Απριλίου 2012, *Artegodan* κατά Επιτροπής (C-221/10 P, EU:C:2012:216, σκέψεις 108 και 109).

προκρίνει τη μέθοδο δοκιμής με άδειο δοχείο. Τα εν λόγω πρόσθετα στοιχεία θα μπορούσαν να καταστήσουν την παράβαση της Επιτροπής συγγνωστή, με αποτέλεσμα να μη θεωρείται κατάφωρη και να μην επισύρει ευθύνη.

γ) Η τρίτη και η τέταρτη δέσμη υποθέσεων

83. Στην τρίτη δέσμη συγκαταλέγονται υποθέσεις στις οποίες τα Δικαστήρια της Ένωσης έκριναν ότι ο κανόνας του δικαίου της Ένωσης που παραβιάστηκε κατέλειπε στο θεσμικό όργανο διακριτική ευχέρεια και, αφού έλαβαν υπόψη διάφορα στοιχεία, έκριναν ότι η παράβαση ήταν κατάφωρη. Υπάρχουν παραδείγματα τέτοιων υποθέσεων, οι οποίες αφορούν άλλοτε την ευθύνη της Ένωσης⁶⁷ και άλλοτε την ευθύνη του κράτους⁶⁸.

84. Για παράδειγμα, αντικείμενο της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Διαμεσολαβητής κατά Staelen⁶⁹ ήταν η προβαλλόμενη παράβαση της υποχρέωσης επιμέλειας που υπέχει ο Διαμεσολαβητής στο πλαίσιο χειρισμού καταγγελίας. Το Δικαστήριο έκρινε ότι το Γενικό Δικαστήριο, αποφαινόμενο κατά τρόπο γενικό ότι η απλή παραβίαση της υποχρέωσης επιμέλειας συνιστούσε κατάφωρη παράβαση, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο· όπως προκύπτει από τη νομολογία, ο Διαμεσολαβητής διαθέτει ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως. Το Δικαστήριο έκρινε όμως ότι ο Διαμεσολαβητής υπέπεσε σε μη συγγνωστή πλάνη και υπερέβη κατά τρόπο πρόδηλο και σοβαρό τα όρια της διακριτικής του ευχέρειας στο πλαίσιο της διεξαγωγής της έρευνάς του, και ότι, ως εκ τούτου, προέβη σε τρεις κατάφωρες παραβάσεις του δικαίου της Ένωσης⁷⁰.

85. Στις υποθέσεις της τέταρτης δέσμης, τα Δικαστήρια της Ένωσης, αφού διαπίστωσαν ότι υπήρχε διακριτική ευχέρεια και μετά από εξέταση διαφόρων στοιχείων, κατέληξαν στην κρίση ότι η παράβαση δεν ήταν κατάφωρη. Και στην περίπτωση αυτή υπάρχουν παραδείγματα υποθέσεων που αφορούν άλλοτε την ευθύνη της Ένωσης⁷¹ και άλλοτε την ευθύνη του κράτους⁷².

⁶⁷ Βλ., για παράδειγμα, αποφάσεις της 4ης Απριλίου 2017, Διαμεσολαβητής κατά Staelen (C-337/15 P, EU:C:2017:256), και της 22ας Σεπτεμβρίου 2022, IMG κατά Επιτροπής (C-619/20 P και C-620/20 P, EU:C:2022:722).

⁶⁸ Βλ., για παράδειγμα, αποφάσεις της 19ης Ιουνίου 2014, Sprechtl κ.λπ. (C-501/12 έως C-506/12, C-540/12 και C-541/12, EU:C:2014:2005), και της 3ης Σεπτεμβρίου 2014, X (C-318/13, EU:C:2014:2133). Δεδομένου ότι οι υποθέσεις αυτές αφορούσαν αιτήσεις εθνικών δικαστηρίων προς το Δικαστήριο για την έκδοση προδικαστικών αποφάσεων, συχνά το Δικαστήριο δεν αποφάνθηκε επί του ζητήματος της ύπαρξης κατάφωρης παράβασης, αλλά άφησε την επίλυσή του στο εκάστοτε αιτούν δικαστήριο.

⁶⁹ Βλ. απόφαση της 4ης Απριλίου 2017 (C-337/15 P, EU:C:2017:256, σκέψεις 38 έως 45, 104 έως 117 και 126).

⁷⁰ Ωστόσο, στη σκέψη 57 της εν λόγω απόφασης το Δικαστήριο επισήμανε ότι όταν ο Διαμεσολαβητής καλείται να εκθέσει το περιεχόμενο ενός εγγράφου που του διαβιβάστηκε προς στήριξη των συμπερασμάτων στα οποία καταλήγει με την απόφασή του που περατώνει την έρευνα, το περιθώριο εκτιμήσεως που διαθέτει είναι περιορισμένο, αν όχι ανύπαρκτο. Επομένως, η παραμόρφωση από τον Διαμεσολαβητή του περιεχομένου ενός τέτοιου εγγράφου συνιστούσε κατάφωρη παράβαση. Βλ. επίσης υποσημείωση 60 των παρουσών προτάσεων.

⁷¹ Βλ., για παράδειγμα, αποφάσεις της 12ης Ιουλίου 2005, Επιτροπή κατά CEVA και Pfizer (C-198/03 P, EU:C:2005:445, σκέψεις 69 έως 71 και 73 έως 93), της 16ης Ιουνίου 2022, SGL Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-65/21 P και C-73/21 P έως C-75/21 P, EU:C:2022:470, σκέψεις 89 και 90), της 11ης Ιουλίου 2007, Schneider Electric κατά Επιτροπής (T-351/03, EU:T:2007:212, σκέψεις 129 έως 132), της 9ης Σεπτεμβρίου 2008, MyTravel κατά Επιτροπής (T-212/03, EU:T:2008:315, σκέψεις 83 έως 97), και της 23ης Φεβρουαρίου 2022, United Parcel Service κατά Επιτροπής (T-834/17, EU:T:2022:84, σκέψεις 201 έως 228) (εκκρεμεί αίτηση αναίρεσας στην C-297/22 P).

⁷² Βλ., για παράδειγμα, αποφάσεις της 26ης Μαρτίου 1996, British Telecommunications (C-392/93, EU:C:1996:131, σκέψεις 39 έως 46), της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513, σκέψεις 118 έως 124), και της 25ης Ιανουαρίου 2007, Robins κ.λπ. (C-278/05, EU:C:2007:56, σκέψεις 72 έως 81).

86. Για παράδειγμα, αντικείμενο της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση SGL Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής⁷³ ήταν η προβαλλόμενη παράνομη ταξινόμηση συγκεκριμένης χημικής ουσίας βάσει του οικείου κανονισμού της Ένωσης. Το Δικαστήριο επικύρωσε τη διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου ότι η πλάνη της Επιτροπής ήταν συγγνωστή λόγω της περιπλοκότητας της ταξινομήσεως μιας ουσίας και της δυσχέρειας ερμηνείας του κανόνα της αθροιστικής μεθόδου.

87. Εφαρμόζοντας στην υπό κρίση υπόθεση τη συλλογιστική αυτή, μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι, αν η Επιτροπή διέθετε διακριτική ευχέρεια, τότε η εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου εξέταση πρόσθετων στοιχείων δεν συνιστά πλάνη περί το δίκαιο.

88. Διέθετε η Επιτροπή διακριτική ευχέρεια;

89. Αν αντιπαραβάλει κανείς την υπό κρίση υπόθεση με την υπόθεση Brasserie, οδηγείται, εκ πρώτης όψεως, σε καταφατική απάντηση. Η υπόθεση εκείνη αφορούσε τομείς του δικαίου της Ένωσης στους οποίους μολονότι τα εμπλεκόμενα κράτη μέλη διέθεταν περιθώριο επιλογών όσον αφορά την άσκηση της κανονιστικής τους αρμοδιότητας, στις επιλογές αυτές επιβάλλονταν περιορισμοί από υπέρτερης ισχύος κανόνα του δικαίου της Ένωσης. Ειδικότερα, μεταξύ των επιλογών που διέθετε ο εθνικός νομοθέτης των εν λόγω κρατών μελών, το δίκαιο της Ένωσης απέκλειε την επιλογή κανόνων που εισάγουν δυσμενείς διακρίσεις. Στην υπό κρίση υπόθεση, ο κανονισμός που εξέδωσε η Επιτροπή για την ενεργειακή επισήμανση των ηλεκτρικών σκουπών περιβλήθηκε τον τύπο κατ' εξουσιοδότηση πράξεως, επομένως εμπίπτει σε τομέα του δικαίου της Ένωσης στον οποίο ο νομοθέτης της Ένωσης κατέλειπε στην Επιτροπή περιθώριο επιλογών όσον αφορά την άσκηση της κανονιστικής της αρμοδιότητας. Ωστόσο, στις επιλογές αυτές επιβαλλόταν περιορισμός, συνιστάμενος στην έλλειψη της νομικής δυνατότητας να επιλεγεί άλλη μέθοδος δοκιμής πέραν εκείνων που διεξάγονται «κατά τη χρήση». Κατά συνέπεια, η έλλειψη της δυνατότητας αυτής ήταν ικανή να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι η Επιτροπή υπερέβη τα όρια της διακριτικής της ευχέρειας, το δε Γενικό Δικαστήριο ορθώς προέβη σε εξέταση άλλων στοιχείων προκειμένου να κρίνει αν η υπέρβαση των ορίων ήταν σοβαρή και πρόδηλη.

90. Ωστόσο, η ίδια αυτή κατάσταση θα μπορούσε να περιγραφεί και ως μη ενέχουσα το στοιχείο της διακριτικής ευχέρειας. Από την άποψη αυτή, η Επιτροπή κλήθηκε στην πραγματικότητα να υλοποιήσει την εντολή που της ανέθετε η βασική νομοθετική πράξη (κατάσταση που προσομοιάζει με τη μεταφορά οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο των κρατών μελών), και εν συνεχεία παρέβη σαφή κανόνα δικαίου, ο οποίος δεν της κατέλειπε καθόλου διακριτική ευχέρεια.

91. Δεδομένου ότι η ίδια πραγματική κατάσταση μπορεί να εκληφθεί είτε ως ενέχουσα είτε ως μη ενέχουσα το στοιχείο της διακριτικής ευχέρειας, θεωρώ προτιμότερη την προσέγγιση που έχουν προτείνει ορισμένοι γενικοί εισαγγελείς (όπως αναφέρεται στο σημείο 61 των παρουσών προτάσεων), κατά την οποία η ύπαρξη ή μη διακριτικής ευχέρειας αποτελεί μεν σημαντικό στοιχείο για τη διαπίστωση κατάφωρης παράβασης, πλην όμως όχι αποφασιστικής σημασίας. Πράγματι, είναι αναγκαίο να διαπιστώνεται, σε κάθε υπόθεση, αν το εμπλεκόμενο θεσμικό όργανο διέθετε διακριτική ευχέρεια. Ωστόσο, ακόμα και όταν ελλείπει το στοιχείο της διακριτικής ευχέρειας, και πάλι δεν έπεται αυτομάτως ότι πρόκειται για κατάφωρη παράβαση. Αναλόγως των περιστάσεων της εκάστοτε υποθέσεως, μπορεί να ληφθούν υπόψη άλλα στοιχεία, τα οποία ενδέχεται να οδηγήσουν σε απαλλαγή από την ευθύνη. Υπό το πρίσμα των σκέψεων αυτών, είτε θεωρηθεί ότι στην υπό κρίση υπόθεση υπάρχει μεν διακριτική ευχέρεια, αλλά διαπιστώνεται

⁷³ Βλ. απόφαση της 16ης Ιουνίου 2022, SGL (C-65/21 P και C-73/21 P έως C-75/21 P, EU:C:2022:470, σκέψεις 89 και 90).

υπέρβαση των ορίων αυτής, είτε θεωρηθεί ότι δεν υπάρχει καθόλου διακριτική ευχέρεια, είναι δυνατόν να ληφθούν υπόψη πρόσθετα στοιχεία προκειμένου να διαπιστωθεί αν η παράβαση ήταν κατάφωρη.

92. Κατά συνέπεια, θεωρώ ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον έκρινε, στις σκέψεις 37 και 38 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι έπρεπε να λάβει υπόψη τα πρόσθετα αυτά στοιχεία. Επομένως, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

93. Φρονώ ωστόσο ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομική πλάνη κατά την εκτίμηση των εν λόγω πρόσθετων στοιχείων. Κατόπιν αυτού, περνάω στον τρίτο και τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως.

Γ. Επί του τρίτου και του τέταρτου λόγου αναιρέσεως

94. Όπως προαναφέρθηκε (βλ. σημεία 41 και 42 των παρουσών προτάσεων), το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η εκ μέρους της Επιτροπής παράβαση του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2010/30 ήταν συγγνωστή. Το Γενικό Δικαστήριο έλαβε υπόψη την τεχνική πολυπλοκότητα του επίμαχου ζητήματος καθώς και τις δυσχέρειες όσον αφορά την ερμηνεία και την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων. Έκρινε ότι η Επιτροπή δεν υπερέβη κατά τρόπο πρόδηλο και σοβαρό τα όρια της διακριτικής της ευχέρειας καθόσον προέκρινε τη μέθοδο δοκιμής με άδειο δοχείο αντί της μεθόδου δοκιμής με γεμάτο δοχείο κατά το τμήμα 5.9.

95. Με τον τρίτο και τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως, η Dyson ισχυρίζεται, κατ' ουσίαν, ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν μπορούσε νομίμως να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η εκ μέρους της Επιτροπής παράβαση του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2010/30 ήταν συγγνωστή για λόγους ερμηνευτικών δυσχερειών και κανονιστικής πολυπλοκότητας. Ήταν σαφές ότι έπρεπε να επιλεγεί μέθοδος δοκιμής που να υποδεικνύει την ενεργειακή απόδοση «κατά τη χρήση», καθώς και ότι η διάταξη αυτή αποσκοπούσε να διασφαλίσει ότι οι καταναλωτές λαμβάνουν αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με την ενεργειακή απόδοση των ηλεκτρικών σκουπών. Και ενώ η επιλογή επιστημονικά κατάλληλης μεθόδου δοκιμής ενδέχεται να ενέχει τεχνική πολυπλοκότητα, ουδόλως περίπλοκος είναι ο κανόνας δικαίου που επιβάλλει στην Επιτροπή να μην προκρίνει μέθοδο δοκιμής άλλη πέραν εκείνων που μετρούν την απόδοση της ηλεκτρικής σκούπας «κατά τη χρήση».

96. Η Επιτροπή ισχυρίζεται, κατ' ουσίαν, ότι προέκρινε τη μέθοδο δοκιμής με άδειο δοχείο διότι έκρινε ότι επρόκειτο για μέθοδο δοκιμής πραγματοποιούμενη υπό συνθήκες όσο το δυνατόν εγγύτερες προς τις πραγματικές συνθήκες χρήσεως, ενώ παράλληλα είναι αξιόπιστη, ακριβής και αναπαραγώγιμη, προκειμένου να παρέχει στους τελικούς χρήστες τη δυνατότητα να αποφασίζουν για τις αγορές τους μετά λόγου γνώσεως. Κατά την Επιτροπή, ήταν απολύτως εύλογο να επιδείξει κάποιον βαθμό επιφύλαξης κατά τον καθορισμό των μεθόδων δοκιμής και να αποδώσει ιδιαίτερη βαρύτητα στην επιστημονική εγκυρότητα των μεθόδων αυτών, θεωρώντας την παράγοντα καθοριστικής σημασίας κατά τη διαδικασία λήψης πολιτικών αποφάσεων. Κατά συνέπεια, παρά το γεγονός ότι το Δικαστήριο και το Γενικό Δικαστήριο έκριναν στη συνέχεια, στο πλαίσιο της ακυρωτικής διαδικασίας, ότι η Επιτροπή έσφαλε (βλ. σημεία 27 έως 33 των παρουσών προτάσεων), η παράβασή της είναι συγγνωστή και, ως εκ τούτου, όχι κατάφωρη.

1. Επί του παραδεκτού

97. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι ο τρίτος και ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως είναι απαράδεκτοι, καθόσον με τους λόγους αυτούς αμφισβητείται η εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών.

98. Διαφωνώ με την Επιτροπή.

99. Κατά τη νομολογία, μολονότι η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και της τυχόν πολυπλοκότητας αυτών στο πλαίσιο αγωγής λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης της Ένωσης απόκειται, κατ' αρχήν, στην κρίση του Γενικού Δικαστηρίου⁷⁴, εντούτοις ο νομικός χαρακτηρισμός αυτών καθώς και οι έννομες συνέπειες που έχει συναγάγει συναφώς το Γενικό Δικαστήριο κατά τη διαπίστωση κατάφωρης παράβασης υπόκεινται στον αναιρετικό έλεγχο του Δικαστηρίου⁷⁵.

100. Εν προκειμένω, όπως ισχυρίστηκε η Dyson κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, με τον τρίτο και τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως δεν επιδιώκεται η επανεξέταση των σχετικών με τα πραγματικά περιστατικά διαπιστώσεων του Γενικού Δικαστηρίου, αλλά, κατ' ουσίαν, η αμφισβήτηση του νομικού χαρακτηρισμού αυτών από το Γενικό Δικαστήριο, βάσει του οποίου έκρινε το τελευταίο ότι η Επιτροπή δεν διέπραξε κατάφωρη παράβαση. Συγκεκριμένα, η Dyson αμφισβητεί τη νομιμότητα του σκεπτικού του Γενικού Δικαστηρίου, με βάση το οποίο η παράβαση που διέπραξε η Επιτροπή αποδίδεται σε ερμηνευτικές δυσχερείες και κανονιστική πολυπλοκότητα, ως εκ των οποίων το Γενικό Δικαστήριο κατέληξε στην κρίση ότι η Επιτροπή δεν υπερέβη κατά τρόπο πρόδηλο και σοβαρό τα όρια της διακριτικής της ευχέρειας. Πρόκειται για νομικό ζήτημα υποκείμενο στον αναιρετικό έλεγχο του Δικαστηρίου.

101. Ως εκ τούτου, θεωρώ ότι ο τρίτος και ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως είναι παραδεκτοί.

2. Επί της ουσίας

102. Κατά τη γνώμη μου, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον έκρινε ότι η εκ μέρους της Επιτροπής παράβαση του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2010/30 ήταν συγγνωστή για λόγους ερμηνευτικών δυσχερειών ή κανονιστικής πολυπλοκότητας.

103. Το ζήτημα του συγγνωστού ή μη χαρακτήρα παράβασης κανόνα δικαίου της Ένωσης πρέπει να εκτιμάται με γνώμονα τις περιστάσεις που ίσχυαν κατά τον χρόνο έκδοσης της απόφασης διά της οποίας διαπράχθηκε η παράβαση⁷⁶. Κατά συνέπεια, είναι αναγκαίο να εκτιμηθεί αν το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένα εκτίμησε ότι οι ερμηνευτικές δυσχερείες και η κανονιστική πολυπλοκότητα μπορούσαν να καταστήσουν συγγνωστή την παράβαση της Επιτροπής κατά τον χρόνο έκδοσης του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 665/2013.

⁷⁴ Βλ. αποφάσεις της 19ης Απριλίου 2007, *Holcim (Deutschland)* κατά Επιτροπής (C-282/05 P, EU:C:2007:226, σκέψεις 54 και 55), και της 16ης Ιουλίου 2009, *Επιτροπή κατά Schneider Electric* (C-440/07 P, EU:C:2009:459, σκέψεις 167 και 168).

⁷⁵ Βλ. απόφαση της 4ης Απριλίου 2017, *Διαμεσολαβητής κατά Staelen* (C-337/15 P, EU:C:2017:256, σκέψη 53).

⁷⁶ Βλ. απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2019, *HTTS κατά Συμβουλίου* (C-123/18 P, EU:C:2019:694, σκέψεις 44 έως 46).

104. Φρονώ ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτό υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης ότι η Επιτροπή, ως διοικητική αρχή ασκούσα «χρηστή» διοίκηση και επιδεικνύουσα τη συνήθη σύνεση και επιμέλεια⁷⁷, μπορούσε να κρίνει δικαιολογημένη την επιλογή μιας μεθόδου δοκιμής που περιάγει τους καταναλωτές σε πλάνη σχετικά με την ενεργειακή απόδοση των ηλεκτρικών σκουπών, για μόνο τον λόγο ότι η συγκεκριμένη μέθοδος δοκιμής ήταν η μοναδική διαθέσιμη κατά τον κρίσιμο χρόνο.

105. Κατ' αρχάς, η Επιτροπή δεν ισχυρίστηκε ότι το αν έπρεπε να προκρίνει μέθοδο δοκιμής που να μετρά την απόδοση των ηλεκτρικών σκουπών «κατά τη χρήση» ήταν ζήτημα που ενείχε οποιαδήποτε ασάφεια. Ωστόσο, το πρόβλημα που αντιμετώπιζε έγκειτο στο ότι, κατά τον κρίσιμο χρόνο, δεν υπήρχε επιστημονικά έγκυρη μέθοδος δοκιμής με γεμάτο δοχείο⁷⁸. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή προέκρινε τη χρήση της μεθόδου δοκιμής με άδειο δοχείο.

106. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η Επιτροπή δήλωσε ότι, κατά τον κρίσιμο χρόνο τουλάχιστον, ήταν επιτρεπτό να κρίνει ότι η δοκιμή των ηλεκτρικών σκουπών κατά την αρχική τους χρήση (ήτοι με άδειο δοχείο) αντανακλούσε την επίδοσή τους «κατά τη χρήση». Εξάλλου, η διευκρίνιση που δόθηκε από το Δικαστήριο, ήτοι ότι η χρήση της έκφρασης «κατά τη χρήση» επιβάλλει τη μέτρηση της ενεργειακής αποδόσεως των ηλεκτρικών σκουπών υπό συνθήκες όσο το δυνατόν εγγύτερες προς τις πραγματικές συνθήκες χρήσεως, με το δοχείο της ηλεκτρικής σκούπας να έχει γεμίσει μέχρι ένα ορισμένο σημείο, δεν έγινε παρά πολύ αργότερα, με την ανααιρετική απόφαση του Δικαστηρίου⁷⁹.

107. Μπορεί να γίνει δεκτή η δικαιολογία αυτή;

108. Πράγματι, στο πλαίσιο αυστηρά γραμματικής ερμηνείας, και εφόσον εστιάσει κανείς αποκλειστικά στις δύο αυτές λέξεις, μπορεί να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι στην έννοια της φράσης «κατά τη χρήση» εμπίπτει και η αρχική χρήση της σκούπας.

109. Εντούτοις, όπως δήλωσε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή γνώριζε κατά τον κρίσιμο χρόνο ότι η ενεργειακή απόδοση των ηλεκτρικών σκουπών με σάκο συλλογής σκόνης βαίνει μειούμενη. Όπως αναφέρει η Dyson, το γεγονός αυτό προέκυπτε ιδίως από την έκθεση

⁷⁷ Όπως έχουν κρίνει τα Δικαστήρια της Ένωσης, μόνον η διαπίστωση πλημμέλειας στην οποία δεν θα υπέπιπτε, υπό παρόμοιες συνθήκες, μια διοικητική αρχή επιδεικνύουσα τη συνήθη σύνεση και επιμέλεια μπορεί να στοιχειοθετήσει εξωσυμβατική ευθύνη της Ένωσης. Βλ., για παράδειγμα, αποφάσεις της 10ης Σεπτεμβρίου 2019, HTTS κατά Συμβουλίου (C-123/18 P, EU:C:2019:694, σκέψη 43), της 24ης Οκτωβρίου 2000, Fresh Marine κατά Επιτροπής (T-178/98, EU:T:2000:240, ιδίως σκέψη 61), της 3ης Μαρτίου 2010, Artogodan κατά Επιτροπής (T-429/05, EU:T:2010:60, σκέψη 62), και της 23ης Φεβρουαρίου 2022, United Parcel Service κατά Επιτροπής (T-834/17, EU:T:2022:84, σκέψη 88) (εκκρεμεί αίτηση αναρέσεως στην C-297/22 P).

⁷⁸ Μολονότι το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε το αν ήταν διαθέσιμη μια τέτοια μέθοδος δοκιμής, θα ήθελα να επαναλάβω ότι το ζήτημα αυτό δεν ασκεί επιρροή όσον αφορά την κρίση περί του αν η Επιτροπή, προκρίνοντας τη μέθοδο δοκιμής με άδειο δοχείο, παρέβη το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2010/30.

⁷⁹ Βλ. απόφαση της 11ης Μαΐου 2017, Dyson κατά Επιτροπής (C-44/16 P, EU:C:2017:357, σκέψη 68). Βλ. περαιτέρω σημείο 29 των παρουσών προτάσεων.

των εμπειρογνομένων της Επιτροπής⁸⁰, καθώς και από τα στοιχεία που παρείχαν οργανώσεις καταναλωτών⁸¹, αλλά και η ίδια η Dyson⁸², κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων με τους ενδιαφερομένους που κατέληξαν στην έκδοση του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 665/2013.

110. Επομένως, η Επιτροπή γνώριζε, κατά τον κρίσιμο χρόνο, ότι η μέθοδος δοκιμής με άδειο δοχείο δεν ήταν ικανή προς επίτευξη του σκοπού της οδηγίας 2010/30, ήτοι του σκοπού ενημέρωσης των καταναλωτών σχετικά με την ενεργειακή απόδοση των ηλεκτρικών σκουπών και της παροχής σε αυτούς της δυνατότητας να αγοράζουν ενεργειακά αποδοτικότερες σκούπες. Όπως αντιθέτως, η Επιτροπή δεν ήταν δυνατόν να αγνοεί ότι η συγκεκριμένη μέθοδος δοκιμής περιήγε τους καταναλωτές σε πλάνη.

111. Δεν νοείται διοικητική αρχή που ασκεί χρηστή διοίκηση να παραγνωρίζει τον σκοπό των νομικών διατάξεων που εφαρμόζει. Ερμηνευόμενη εντός του πλαισίου των σκοπών της οδηγίας 2010/30, και με βάση τα στοιχεία που είχε η Επιτροπή στη διάθεσή της, δεν ήταν δυνατόν να νοηθεί ότι η φράση «κατά τη χρήση» είχε την έννοια ότι είναι επιτρεπτή η επιλογή μεθόδου δοκιμής με άδειο δοχείο.

112. Κατά τη γνώμη μου, το γεγονός ότι, κατά τον κρίσιμο χρόνο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο δεν αντιτάχθηκαν στον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό 665/2013 –όπως θα μπορούσαν να είχαν πράξει βάσει του άρθρου 12 της οδηγίας 2010/30– δεν μπορεί να θεωρηθεί απόδειξη ότι η εντολή ήταν ασαφής.

113. Επομένως, δεν θεωρώ ότι οι όποιες ερμηνευτικές δυσχέρειες καθιστούν συγγνωστή την παράβαση που διέπραξε η Επιτροπή.

114. Όσον αφορά το ζήτημα της κανονιστικής πολυπλοκότητας, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι όφειλε να σταθμίσει την ανάγκη επιλογής μεθόδου δοκιμής που να αντικατοπτρίζει πραγματικές συνθήκες χρήσης, αφενός, με τις απαιτήσεις επιστημονικής ακρίβειας και αξιοπιστίας της μεθόδου αυτής, αφετέρου. Εντούτοις, στο πλαίσιο αυτής της στάθμισης, δεν ήταν επιτρεπτή η εκ μέρους της Επιτροπής επιλογή μεθόδου δοκιμής η οποία παρήγε παραπλανητικά αποτελέσματα για τους καταναλωτές. Ουδεμία κανονιστική πολυπλοκότητα ενείχε η διαπίστωση ότι η μέθοδος δοκιμής με άδειο δοχείο δεν αποτελούσε επιτρεπτή επιλογή.

115. Τούτο αρκεί ώστε να συναχθεί το συμπέρασμα ότι, ανεξαρτήτως της όποιας τεχνικής πολυπλοκότητας ενείχε η εξεύρεση κατάλληλης μεθόδου δοκιμής, ήταν σαφές κατά τον κρίσιμο χρόνο ότι η επιλογή της συγκεκριμένης μεθόδου που προέκρινε η Επιτροπή ήταν ανεπίτρεπτη. Κατά συνέπεια, είναι δύσκολο να γίνει αντιληπτό πώς θα μπορούσε η Επιτροπή, αν ενεργούσε ως διοικητική αρχή που ασκεί χρηστή διοίκηση, να μην αναγνωρίσει αυτό το δεδομένο.

⁸⁰ Βλ. την έκθεση της ΑΕΑ στην οποία παραπέμπει η υποσημείωση 9 των παρουσών προτάσεων, ιδίως σ. 628, όπου αναφέρεται ότι: «Αναγνωρίζεται ότι οι δοκιμές απόδοσης καθαρισμού πραγματοποιούνται, στο σύνολό τους, με χρήση καθαρών σάκων και φίλτρων, και ότι η απόδοσή τους ενδέχεται να μειώνεται καθώς η σκόνη αρχίζει να φράσσει τους πόρους των φίλτρων και να γεμίζει τους σάκους.»

⁸¹ Βλ. European Association for the Co-ordination of Consumer Representation in Standardisation (Ευρωπαϊκή Ένωση για τον Συντονισμό της Εκπροσώπησης των Καταναλωτών στην Τυποποίηση, στο εξής: ANEC) και Ευρωπαϊκό Γραφείο Ενώσεων Καταναλωτών (στο εξής: ΕΓΕΚ), «Comments on Draft Ecodesign Labelling Requirements for Vacuum Cleaners», 5 Σεπτεμβρίου 2011, σ. 5· ANEC και ΕΓΕΚ, «Consumer organisations comments on draft Ecodesign and Labelling rules for Vacuum Cleaners», έγγραφο εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 27ης Αυγούστου 2012, σ. 4 και 5· ANEC και ΕΓΕΚ, «Comments on the updated Ecodesign and Energy Labelling proposal for vacuum cleaners», επικαιροποιημένα σχέδια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μηνός Δεκεμβρίου 2012, σ. 2 έως 4.

⁸² Όπως αναφέρει στην αίτησή της αναίρεσης, η Dyson παρουσίασε, κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων με τους ενδιαφερομένους, στοιχεία δοκιμών από τα οποία προέκυπτε ουσιαστική μείωση της επίδοσης των ηλεκτρικών σκουπών όταν δοκιμάζονταν με γεμάτο δοχείο σε σύγκριση με τη δοκιμή με άδειο δοχείο.

116. Τέλος, η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι, κατά το άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας 2010/30, ήταν υποχρεωμένη να εκδώσει κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό εντός χρονικού διαστήματος πέντε ετών. Κατά συνέπεια, ορθώς θεώρησε ότι ήταν προτιμότερο να προκρίνει τη μέθοδο δοκιμής με άδειο δοχείο από το να μην προβλέψει καμία μέθοδο δοκιμής.

117. Προς απάντηση του ισχυρισμού αυτού, θα πρέπει κατ' αρχάς να επισημάνω ότι η αντίληψη της Επιτροπής σχετικά με την πενταετή περίοδο που ορίζεται στο άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας 2010/30 είναι εσφαλμένη. Η εν λόγω διάταξη δεν όριζε καταληκτική προθεσμία εντός της οποίας όφειλε η Επιτροπή να επιλέξει οπωσδήποτε κάποια μέθοδο δοκιμής. Η διάταξη καθόριζε απλώς το αρχικό χρονικό διάστημα ισχύος της εξουσιοδότησης, κατά τη λήξη του οποίου η Επιτροπή είχε την υποχρέωση να υποβάλει έκθεση. Εφόσον το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο δεν ανακαλούσαν την εξουσιοδότηση, το χρονικό αυτό διάστημα θα παρατεινόταν αυτομάτως για άλλα πέντε χρόνια. Εξάλλου, ακόμη και αν η πενταετής αυτή περίοδος είχε χαρακτήρα καταληκτικής προθεσμίας, τούτο δεν θα μπορούσε να καταστήσει συγγνωστή την εκ μέρους της Επιτροπής επιλογή μεθόδου δοκιμής που περιιάγει τους καταναλωτές σε πλάνη, και ως εκ τούτου αντιβαίνουσας στην εξουσιοδότηση.

118. Εν ολίγοις, εφόσον γίνει ορθός χαρακτηρισμός των λόγων που προέβαλε η Dyson προς στήριξη της αγωγής της (βλ. την ανάλυσή μου επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως), ήτοι του ισχυρισμού ότι η Επιτροπή διέπραξε κατάφωρη παράβαση καθόσον προέκρινε τη μέθοδο δοκιμής με άδειο δοχείο, είναι αρκούντως σαφές ότι ούτε οι ερμηνευτικές δυσχέρειες ούτε η κανονιστική πολυπλοκότητα μπορούν να καταστήσουν συγγνωστή την επιλογή της μεθόδου αυτής από την Επιτροπή.

119. Κατά συνέπεια, θεωρώ ότι ο τρίτος και ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως είναι βάσιμοι, και ότι η Επιτροπή διέπραξε κατάφωρη παράβαση του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2010/30.

Δ. Επί του πέμπτου, του έκτου και του έβδομου λόγου αναιρέσεως

120. Με τους λοιπούς τρεις λόγους αναιρέσεως, η Dyson παραπονείται ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον έκρινε ότι δεν στοιχειοθετείται κατάφωρη παράβαση της Επιτροπής σε συνάρτηση με τις προβαλλόμενες παραβάσεις της αρχής της ίσης μεταχείρισης (πέμπτος λόγος αναιρέσεως) και της αρχής της χρηστής διοίκησης και της υποχρεώσεως επιμέλειας (έκτος λόγος αναιρέσεως), καθώς και με την προβαλλόμενη προσβολή του δικαιώματος ενάσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας (έβδομος λόγος αναιρέσεως).

121. Όπως αναφέρεται στο σημείο 43 των παρουσών προτάσεων, το Γενικό Δικαστήριο στηρίχθηκε στο σκεπτικό του όσον αφορά την εικαζόμενη παράβαση του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2010/30, όταν διαπίστωσε ότι δεν υφίσταται επαρκώς σοβαρή παράβαση όσον αφορά τις εν λόγω άλλες εικαζόμενες παραβάσεις του δικαίου της ΕΕ. Δεδομένου ότι ανέπτυξα ήδη στο πλαίσιο της ανάλυσης του πρώτου, του τρίτου και του τέταρτου λόγου αναιρέσεως ότι το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένως χαρακτήρισε τον λόγο ακυρώσεως της Dyson και υπέπεσε σε νομική πλάνη κρίνοντας ότι η παράβαση του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2010/30 από την Επιτροπή δεν ήταν κατάφωρη, οι διαπιστώσεις του Γενικού Δικαστηρίου σχετικά με το αν οι άλλες αυτές εικαζόμενες παραβάσεις του δικαίου της ΕΕ είναι κατάφωρες είναι επίσης εσφαλμένες λόγω των ίδιων νομικών σφαλμάτων.

122. Κατά συνέπεια, θεωρώ βάσιμους τον πέμπτο, τον έκτο και τον έβδομο λόγο αναιρέσεως.

IV. Πρόταση

123. Υπό το πρίσμα των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο:

- να κρίνει βάσιμους τον πρώτο, τον τρίτο, τον τέταρτο, τον πέμπτο, τον έκτο και τον έβδομο λόγο αναιρέσεως,
- να αναιρέσει την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 8ης Δεκεμβρίου 2021, Dyson κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-127/19, EU:T:2021:870),
- να κρίνει ότι η παράβαση του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2010/30/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Μαΐου 2010, για την ένδειξη της κατανάλωσης ενέργειας και λοιπών πόρων από τα συνδεδεμένα με την ενέργεια προϊόντα μέσω της επισήμανσης και της παροχής ομοιόμορφων πληροφοριών σχετικά με αυτά, που διέπραξε η Επιτροπή είναι κατάφωρη,
- να αναπέμψει την υπόθεση στο Γενικό Δικαστήριο,
- να επιφυλαχθεί ως προς τα δικαστικά έξοδα.